KEMALETTİN TUĞCU

Çocukluk Arkadaşım

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

ÇOCUKLUK ARKADAŞIM

KEMALETTİN TUĞCU

45

Damla Yayınevi Nu.: 152

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 45

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
Nurhan Ata

Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-038-5

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

ÇOCUKLUK ARKADAŞIM

Sokak kedileri vardır. Çöp tenekelerinden karınlarını doyururlar. Hiç birşey bulamazlarsa, gizlice evlere girip, sinsi sinsi yiyecek bir şey çalarlar. Onların bakıcısı, sahibi yoktur. Doğdu doğalı, asalak olarak yaşar, becerebilen dayanır, miskin, ya da güçsüz olanlar bir çöplükte ölürler.

Rasim de onlardan biriydi, ama kedi değildi. Biz onun, aylarca hangi evin ve kimin çocuğu olduğunu öğrenememiştik. Bizim evimize girip çıkışı da öyle çağrılma ile filân değil. Tıpkı o aç kediler gibi kendisi gelmiş, bize sokulmuştu.

Zengin değildik, ama, Allah eksik etmesin, yeteri kadar yiyip içiyorduk. Öyle gezmemiz, tozmamız yoktu. Babamın aylığı ancak boğazımıza, oturduğumuz apartman dairesinin masrafına, üşümeyecek kadar ısınmamıza, biraz da giyinip kuşanmamıza yetiyordu.

Öteki komşular gibi, bizim yazlık iznimiz filân yoktu. Yazlık iznimiz vardı ama bir yere gezmeye gitmezdik. Başkaları gibi, otellere, motellere verecek paramız yoktu.

Bizim bir yere gitmediğimizi bilen komşular, yazlık geziye çıkacakları sırada anneme dairelerinin anahtarını bırakır:

— Siz bir yere gitmiyorsunuz, derlerdi. İki günde bir olsun balkondaki çiçeklere biraz su veriverin. Sonra biliyorsunuz, kanaryamız var. Yeteri kadar yemi suyu var ama, yine siz gözkulak oluverin.

Annem Nesrin Hanım "Hayır" demezdi. Komşumuzun dairesine beraber çıkardık. Kanarya insan gördüğü için oradan ortaya sıçrar, cik cik öter ve arkamızdan uzun uzun şakımaya başlardı. Annem ona bakar:

— Hay maskara hay, derdi. Bizi tanıyor.

Pencereleri, muslukları kontrol eder, çiçekleri sular, kanaryanın yemini verir, suyunu tazeler ve kapıyı dikkatle kilitleyip kendi dairemize inerdik.

Babam akşamları sorardı:

— Nesrin, yukarıdaki kuşa baktın mı?

Bizim de gezmeye gittiğimiz olurdu. Bir sabah erkenden apartmandan çıkar, Boğaziçi vapurlarının iskelesine gider,

Boğaz'ın sonuna kadar giden bir varupa biner, Boğaziçi'nin bütün güzelliklerini seyrederek, çoğu zaman konuşmadan, ama bazen dikkati çekecek bir şey gördüğümüz zaman birbirimize haber verip seslenerek giderdik.

Çoğunlukla en ucuz tarafından karnımızı doyurduğumuz hâlde babam:

— Bugün iyi paradan çıktık, derdi.

İşte bizim yaz gezmelerimiz bu. Ama annemin hiç şikayeti olmazdı. Evin işi ve temizliği ile uğraşır, öteki dairelerdeki hanımların yaptığı gibi gündelikçi kadın getirtmezdi. Komşuları bilmem ama babam annemin bu sessiz ve tutumlu davranışını çok takdir ederdi. Sonra, annem nereden şunu bunu isteyecek? Babamın aldığı para belli. Ayrıca benden iki yaş küçük kardeşim var.

Apartmanın bulunduğu caddeden otomobil geçmediği için ben orada birkaç mahalle arkadaşımla topaç çevirmeye uğraşır, ya da babamın yaptığı uçurtmayı uçurmak için koşar dururdum.

Başka sokaklardan da çocuklar gelirdi. Benim kadar, benden kabaca, kız ya da oğlan olanlar vardı.

Rasim bizim sokaktandı. Nedense bana çok sokulurdu. Belki akşama doğru, annemin içini oyup bazen kıyma, bazen beyaz peynir, koyduğu kahvaltıya imrendiği için olacak...

Benim bu gibi yiyecekleri yiyişime o kadar dikkatle bakar ve yalanırdı ki, artık yediğimin bir kısmını kopartıp ona vermek zorunda kalırdım. Tekrar anneme gidip yiyecek istediğim zaman:

— Hepsini yedin mi? diye sorardı.

— Bir parçasını o oğlana verdim.

— İstedi mi?

— Hayır, ama yutkunup duruyordu.

— Kim bu oğlan?

— Rasim var ya Rasim. İşte o.

— Karşıdaki kapıcının çocuğu?

— Evet, o işte.

— Doğur doğur, sokağa salıver. Bunlar da anne olarak geçinirler.

Annem haklıydı. Rasim'in annesi sabahtan akşama kadar öteki kapıcı karılarıyla çene çalar, çoğu zaman da apartman dairelerine, iş görmeye gider. Kocası da komşuların işlerini görür, odunlarını, kömürlerini, bazen eşyalarını taşır, ölmeyecek kadar bir şey yerler, giyim adına hiçbir şey almaz, komşuların verdikleri eskilerle geçinir, yine de parasızlıktan ağlarlardı.

Annem Rasim'i babama anlatırken:

— İnsan, sözüm ona, bir eşek alsa günde bir defa tımar eder, diyordu. Bu zavallı oğlan kiri, pası, çamuru ile yatıp kalkıyor, bugün dikkat et, çamurlu ayakları, yarın yine öyledir. Sonra anasının bu oğlanı yemeğe çağırdığını bilmem. En fazla eline bayat bir dilim ekmek tutuşturur, salıverir sokağa. Yine de oğlanın yanakları pancar gibi. Biz yesin diye, beslensin diye gözlerinin içine bakarız, bizim çocuklar yine çöpbacak, yine sarartma.

Babam annemin bu sözüne karşı:

— Sen bakma onların kırmızı yanağına, derdi. Yaşayan yaşıyor, yaşamayan sessizce ortadan kalkıyor. Hesabını soran yok ki. Allah verdi, Allah aldı derler.

Rasim sokakta benim kahvaltıma ortak olmakla kalmadı. Evimize girmeye başladı. Öteki çocuklar yüz vermiyorlardı. Bana sokuluyordu Rasim, ona acıyordum. Bu nedenle bizim apartmana girmeye, bizim kapımızı çalıp su istemeye başladı.

Sonra bir öğle yemeği vakti, annem onu içeriye aldı. Önce kapının dışında üstünü, başını süpürge ile süpürdü. Son-

ra banyoya götürüp yüzünü, gözünü yıkattı. O killoz küçük el ve ayakların kiri gidince ortaya tombul tombul ve bembeyaz çocuk elleri ve ayakları çıktı. Annem bir güzel tırnaklarını da kesmiş, başına iki tarak vurmuş ve sofraya oturtmuştu.

Zavallı Rasim'in sofra yüzü gördüğü mü var? Çatalı, kaşığı kim kullanacak. Çorba kasesini başına dikdikten sonra elleriyle yemek yemeye başlamıştı. Annem ses çıkartmıyordu. Ama sonradan, bir başka gelişinde tenbih etti:

— Rasim, senin önünden alacak değiliz. Ağır ağır yemek ye. Acelenden boğulacaksın. Sonra bizim gibi kaşık kullan. Ekmeği kopart, öyle ısırıp dişlerinle tutarak elinle çekme.

İşin ucunda yemek olduğu için Rasim annemi dinlemeye başlamıştı. Ona annem, bazen benim elbiselerimden bir şey veriyordu. Ama çocuğa giydirilen bu şeyleri bir daha göremiyorduk. Sorduğumuz zaman:

— Anam bayrama sakladı, diyordu.

Bize geldikçe eli ayağı su yüzü görüyor ve tımar ediliyordu. Anası gibi kalın, çatık kaşlı ve toparlak kafalıydı.

Kardeşim Güzin yavaş yavaş büyüyordu. Önce bizi yalnız seyreder, üstüste koyduğumuz tahtaların yıkılmasına kahkahalarla gülerdi. Daha sonra o da bizim oyunlarımıza katılmaya başladı.

Rasim bizim dairemizde yalnız yiyip içmekle kalmıyordu. Temizlik öğreniyor, terbiye öğreniyordu. Babası cahil, kaba saba bir adamdı. Onun kapıcılık yapmasına bile şaşılırdı. Nasılsa kalorifer yakmasını öğrenmişti. Baba olarak Rasim'e bol bol küfür öğretiyordu. En çirkin küfürleri oğlunun ağzından duymak onun için bir zevkti.

Çalıştıkları apartmandaki beylerden bir kaçı:

— Oğluna biraz terbiye ver, en ağıza alınmaz küfürleri ediyor.

Dedikleri zaman adam:

— Elbette küfür edecek, demişti. Benim oğlum erkek adam olacak.

Fakat annem bu küfürlerin önünü aldı. Bir iki defa Rasim'i daireden dışarıya attı. Bunun sebebini de kendisine söyledi. Her hâlde yemek yemek küfür etmekten daha zevkli olacak ki Rasim bu küfürleri bir daha ağzına almadı.

Annem, başkalarının bahçelerinden yemişleri çaldığı zaman ona tenbih ediyordu:

— Bak Rasim, bostanlara, bahçelere gidip hırsızlık edeceksen bir daha bizim eve gelme. Ben pencereden bakıyorum. Senin ortadan kaybolduğunu görürsem eve almam. Ne hâlin varsa gör.

Rasim başka çocuklara uyup bir daha hırsızlığa gitmedi. Belki gitti ama biz farkında olmadık. Belki bizim gezmeye gittiğimiz sırada bir kaçamak yapmış olabilirdi.

Bu çocuk için bizim evde çok meraklı şeyler vardı. Radyo, televizyon, buz dolabı filân. Bunlar kendi evinde yoktu. Bunlara dikkatle bakıyor, ilk gördüğü şeylerin ne olduğunu anneme soruyor, o da işi gücü bırakıp anlatıyor çocuğun biraz yontulmasına çalışıyordu.

Rasim'in babası İstanbul'a küçüklüğünde gelmiş olduğu hâlde evlerinde köy usulü, sabahleyin ya un, ya bulgur çorbası içilerek kahvaltı yapılırmış. Rasim'in anasını iş gördürmek için çağıran hanımlar:

— Kadın eliyle yemek yiyor, gel de sofranıza alın, diyorlardı.

Kimbilir, belki bir dağ yamacında kalmış, yolsuz, ışıksız, medeniyetten uzak, beş on evlik bir köyün insanlarıydı bunlar. Bir tilki, bir kurt, bir kedi, diğerinden nasıl farkedilirse, bu karı koca da bir bakışta insanı şaşırtıp düşündürüyor:

— Bunlar da kim? Nereden gelmişler buraya? dedirtiyorlardı.

Kaba insanlardı. Onların yaşantıları hiç değişmiyordu. Nice köylü kadın ve erkek vardı ki bunlar şehir hayatına alışmış ayak uydurmuş ve bayağı efendi olduğuna insan inanmazdı. Davranışları, konuşmaları, oturup kalkmaları, hatta dilleri gayet düzgün oluyordu.

Böyle bir ana ve babadan Rasim gibi terbiyeye ve görgüye yatkın bir çocuğun çıkacağına inanmazdı insan. Çocuk bana, kardeşime bakarak, annemin tenbihlerine uyarak inceliyor, yola geliyordu.

Bizim gibi, Rasim'e acıyan, bayramda seyranda ona az çok bir şey alan, hiç olmazsa kendi çocuklarının eskilerini giydirenler de bulunuyordu.

Para arsızı babası, Rasim'in üstünde işe yarar bir şey gördümü çekip alıyordu.

Karı koca, o derece kaba ve terbiye kabul etmez veya inatlarından, bildiklerinden şaşmaz insanlardı ki öteki kapıcılar ve kapıcı karıları artık bunlarla ilişkiyi kesmişlerdi.

Aradan ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Bizim caddenin üzerinde bir bakkal vardı. Adamcağız ölmüştü. Ailesinden dükkânı idare edecek kimse kalmamıştı.

Bu kapıcı Recep Ağa kalkıp bu dükkânı içindeki malı ve üstündeki iki odası ile almaz mı?

Buna bütün komşular şaştı. Recep apartman kapıcılığını bırakıp bakkal dükkânına yerleşti. O hamhalat adam birden değişti, konu komşunun zarara girmesinden diye kendisinden alış veriş etmelerine, gayet iyi ve nazik bir şekilde davranmaya başladı. Çarşı uzakça olduğu için gereken herşeyi oradan alıyorlardı.

Yemeden, içmeden biriktirdikleri para ile böylece İstanbul'da bir dükkân ve ev sahibi olmuşlardı.

Bu değişiklik bizleri de şaşırttı. Babam:

— Bak şu işe, diyordu. Ham halat adam, yemedi, içmedi, ama sonunda bir dükkân sahibi oldu.

Herkesi şaşırtan, adamın bu kadar para biriktirmesinden çok, dilini ve konuşmasını değiştirmesiydi. Karısı dükkânda duruyor, o dairelerin siparişlerini, uzunca bir sepeti koluna takarak getiriyor ve her sabah da belli bir saatte uğrayıp:

Bir emriniz var mı? diye soruyordu.

Onun adı mahallede "Çarıklı Kurmay" olarak çıkmıştı. Kabalığı, tembelliği bir kurnazlık, bir oyunmuş besbelli. Ama bu ne işe yaramıştır, onu da bilen yok.

Babası bakkal dükkânı açtı, yaşadıkları izbeden bir kat yukarıya çıktılar da Rasim'in yaşantısı değişti mi? Yooo! Oğlancık yine aç, yine sefil, yine bakımsız. Konu komşu çocuğun eline bir kâğıt yazıp verir, babasından bir şey isterler, hepsi bu. Çocuk yine mahallededir. Yine bizim dairelerimizi benimsemiştir.

Bizim caddeye pek yakın bir ilkokul vardı. Altı buçuk yaşındaydım, babam beni bu okula götürüp yazdırttı. İşittiğimize göre, konu komşu baskı yapıp Rasim'i de okula verdirmişler.

Bana okulda her ne lâzımsa hepsi alınmıştı. Ayrıca siyah okul önlüğü dikilmiş, boynuma da beyaz bir yaka takılmıştı.

Okullar açılınca Rasim, birkaç gün sokakta dolaştığı yırtık pırtık elbise ile ve çantasız olarak okula geldi. Baş öğretmen:

— Baban yok yoksul adam değil, böyle okula gelemezsin, söyle babana, ya okul önlüğü yaptırsın, gerekli çanta ve kitapları alsın, ya da seni yollamasın buraya, demiş.

Rasim'in okumaya pek isteği yoktu. Çünkü yarım gün okula kapalı kalacak, serseri çocuklarla dolaşamıyacak, is-

tediği gibi oynayamıyacaktı. Fakat muhtar filân da sıkıştırdılar. Çantayı birisi aldı, önlüğü annem dikti. Rasim'in kafası sıfır numara ile kazındı, derslere başladık.

Recep Efendi yavaş yavaş işi azıtmıştı. Veresiye alış veriş edenlerin hesaplarına bir iki rakam katıveriyordu. Elifi görse direk zanneden bir adam olduğu hâlde, ancak kendisinin anlayacağı bazı işaretlerle ve yazıya benzeterek bir şeyler yazıyor, silik rakamları yükselterek tazeliyordu.

Bundan başka tartılarda da oyun oynamaya başlamıştı. Elli gram, yüz gram eksik koyuyordu. Bu yüzden de yavaş yavaş bizim caddedeki komşular ondan alış verişi kestiler.

Recep Efendi fazla kazanmak için elinden geleni yapa dursun, Rasim okulda benim başıma dert olmuştu. Tembeldi, okumaya hevesi yoktu, kafası almıyordu. Bu nedenle öğretmen onu çalıştırmayı bana yüklemişti.

Rasim bütün ilkokul sınıfları boyunca bana yük oldu. Yalnız okulda değil, evde de beni bir gölge gibi izliyordu. Bana alışmıştı. Bunaldığım, yanımdan uzaklaştırmak istediğim oluyordu. Ama o ağlar, sızlar, kendisine acındırırdı.

Defterime, kitabıma, çantama, böreğime, çöreğime, içtiğim gazoza, bazen bir bardak suyuma bile ortaktı. İnsan bu kadar sırnaşıklıktan sıkılıyor, sinirleniyor.

Okulda, büfeden bir şişe gazoz alsam, benim şişenin kapağını açışımı seyreder, yudum yudum içerken, gözlerini açar nihayet dayanamaz:

— Adnan, bana da bırak, derdi.

Aldığım simidin, bir bardak suyun, hatta evdeki kahvaltının yarısı onundu. Onun bize dadanması artık anneme normal geliyordu. Hatta okul dönüşü. Rasim benimle beraber değilse:

— Seninki nerede? diye soruyordu.

Bakıyordum, annem kahvaltıyı hazırlarken ona da bir

pay ayırmış. Buna artık alışmıştık. Hani kapıdan kovulsa bacadan düşecek, yine evimize girecekti.

Yavaş yavaş, belki annemin zoru ve benim yardımımla okumayı söktürdü, daha ileriki yıllarda babamın benim için aldığı resimli kitaplara da ortak çıktı. Bazen alıp gidiyor, yırtarak, resimlerini boyayarak, sayfaları kirleterek getiriyordu.

Ne bileyim, çocukluktan kalma bir arkadaş sevgisi vardı bende. Bazen canım sıkıldığı hâlde Rasim'i arıyordum, ona kötü davranmaya dilim, onu itmeye, uzaklaştırmaya elim varmıyordu.

İlkokul hayatı onu da biraz açtı. Evimizden birisi gibi biz de onun için çalıştık. Anasının ve babasının dünya umurunda değildi. Hatta babası onun okula gittiğini istemiyordu. İşte hazır bir dükkân vardı. Orada çıraklık yapmalı, müşteriye muameleyi, bakkallığın inceliklerini öğrenmeli ve son zamanlarında babasının yerine geçip babasını rahat ettirmeliydi.

İki yıl sonra Sevim de okula başladı. Sabahları onu da alıp gidiyorduk. Aynı okulda okuduğumuz için, kızcağız pek yadırgamıyordu çevresini.

Sevim üçüncü sınıfa gelip, artık iyice okuyup yazma ve sınıfının verdiği bilgileri öğrendiği zaman, ben de, peşimde Rasim'le birlikte ilkokulu bitirmiştim.

Bu çocuğun okulu nasıl bitirebildiğini ancak ben bilirim. Onu çok çalıştırmıştım. Allah'tan olacak imtihanlarda bildiği yerler gelmiş, ayrıca öğretmenler de gayret göstermişlerdi.

Rasim de, ben de on birinci yaşlarımızı doldurmuştuk. Bu çocukta okumaya karşı garip bir hırs vardı. Bir şey öğrenmek için değil, zengin adam, keyfince yaşayan bir adam olmak için okumak istiyordu. Ticarete hiç hevesi yoktu.

Bütün tatil ayları süresince, defalarca babasından dayak

yedi, yine de onun yanında çalışmadı. Recep Efendi istiyordu ki oğlu her sabah kolunda sepet, sepetin içinde bir defterle kalem, bütün apartmanları dolaşıp herkesin istediklerini yazsın ve dükkândan alıp onları götürsün.

Rasim ne pahasına olursa olsun bakkal çıraklığı yapmayacaktı. Oğluna dayak attığı gerekçesiyle komşular Recep Efendi'yi karakola şikayet ettiler. Oğlunu evden kovmak istedi, bunu da yapamadı. Çünkü oğlan:

— Ben okuyacağım.

Diyor ve başka bir şey demiyordu. Bu onun kendisine taraftar bulmasına çok yardım ediyordu.

Yine komşuların yardımı ile ortaokula yazıldı. Yine de aynı okula ve aynı sınıfa düşmüştük. Kardeşimi kendi okuluna bırakdıktan sonra biz yolu sürdürüyor, ortaya gidiyorduk.

Recep Efendi, Rasim'in okumasını istemiyordu.

Ortaokul, ilkokul gibi değil. Öğretmenler orada öğrencilere birer küçük adam gözüyle bakıyorlar. Öyle acıyarak, ileride daha iyi çalışır, yazıktır diyerek not verme yok.

Altıncı sınıfta ben bile sıkıştım. Evde öğrendiklerimi harcamıştım. Artık daha geniş ve özel bilgilere gerek vardı. Bunlar da ancak çalışarak, öğretmenleri iyi dinleyerek öğreniliyordu.

Ayrıca, benim de gayretim fayda vermedi. Rasim altıncı sınıfta kaldı. Eksik notlarını bir dereceye kadar öğretmenler kurulunda arttırmışlardı ama iki dersten hiç not alamamıştı.

Rasim gibi ben de on iki yaşımı tamamlamıştım. Artık on üç yaşındaydım. Tatil aylarında, haftada iki gün bize geliyordu. Ben onu matematiğe ve tarihe çalıştırıyordum. Bu iki gün benim için çok sıkıntılıydı. Rasim'e gelince o gözlerini penceredeki güneşe ve dışarıdaki temiz ve bağımsız havaya dikiyor, benim söylediklerimi dinlemiyor, belki seslendiğimi duymuyordu. Çünkü dışarıda, söylediğim gibi, güneş, hafif esen tatlı bir rüzgâr, yeşillikler, arkadaşlar, komşu bahçelerinde tut ağaçları, bostanlarda körpe hıyarlar vardı.

Böyle bir havada, bir eve kapanıp sayılarla, problemlerle ve geçmiş zamanın hikâyeleriyle uğraşmanın sırası mıydı yani?

Bazen, dersin yarısında Rasim bir neden bulup çıkar gider ve artık bütün gün gelmezdi. Babam da, annem de biliyorlardı ki bu oğlandan kimseye hayır yoktur, kendisine bile.

Bazen, dükkânda bir iş çıkar, anası Zilha Hanım bize gelir:

— Rasim'i biyol koyverin, derdi. Bubası istiyor.

Biz Rasim'in çıkıp gittiğini söyleyince de:

— Nereye gitti?

Diye bize bir yığın soru soruyordu.

Rasim için eve kapanacak değiliz ya. Babam yazlık iznini aldı. Bu defa Bursa'da bulunan halama misafir olarak gittik ve dairemizi kapattık. Bütün bir ay Bursa'da halamın oğlu ile gezip yürüdüm, bütün binaları gezdim. Osmanlı'ların ilk hükümdarları zamanında aldıkları bu güzel ve sulak şehirde vaktin nasıl geçtiğini bilemedim. Tatile doymadan kalktım, İstanbul'a döndük. Yorulmuştuk ama, başka bir yer görmüş, başımızı dinlemiştik. Ben kilo bile almıştım. Kardeşim Sevim'de gittiğinden daha iyi döndü.

Döndüğümüz zaman Rasim'in babasının dükkânında çalıştığını öğrendik. Bize pek uğradığı yoktu. Çünkü bizde ders vardı, sıkıntı vardı. Babası sağa sola koştursa da yine açık havadaydı ve durmadan geziyordu.

Komşulardan işittiğimize göre haftada iki gün, çok yakında oturan matematik öğretmeni okuldaki kursa onu da yazdırmış ve gelmese çocukları yollayıp çağırtıyormuş.

Çevrenin gayreti pek işe yaramadı. Rasim altıncı sınıfta kaldı. Ona ailece acıdık ama elimizden bir şey gelmezdi. O altıncı sınıfa, ben yediye devama başladık. Ders sırasında artık yanımda sivrisinek gibi beni rahatsız eden Rasim yoktu. Onu ancak teneffüslerde görebiliyordum. Yine bana sokuluyor ve:

— Gördün mü sen şu öğretmenlerin yaptığını? diyordu.

— Ne yaptı öğretmenler?

— Daha ne yapacaklar? O kadar çalıştım, yine bana not vermediler.

— Not veren bizim öğretmenler değil, imtihana gelenler.

— Ne olursa olsun, isteseler beni geçirirlerdi.

Rasim'e bir fikri kabul ettirmek kolay değildi. Sınıfta ka-

lan bir öğrenci olduğu için öğretmenler onu sıkıştırmaya başladılar. Ceza veriyor, azarlıyor, defalarca ders veriyor, başka çocukların başına sarıyor, iki yıl üst üste sınıfta kalmamasına gayret ediyorlardı.

Söylediklerine göre, babası artık yükünü tutmuştu. Utanması, sıkılması olmadığı için, nereden ne para geleceğini kollayıp muhakkak açıktan para kazanmanın yolunu buluyordu. Bu arada kendisi de, karısı da kılığı, kıyafeti düzeltmişlerdi. Artık haylaz oğullarına da bir kat hazır elbise ve ayakkabı alıyorlardı. Etrafa gösteriş için ne gerekirse yapıyorlardı.

Bizim gibi, apartmanlarda daire sahibi olanlar, pek yoktu. Oturanların çoğu kiracı idi. İnsanlar değişiyor, oturanlar değişiyor, yeni yeni insanlar, aileler dairelere taşınıyorlardı. Tabiî bunlar Recep Efendi'nin ahlâkını ve hilekârlığını bilmiyorlardı.

Yeni gelen komşulardan bir kısmı:

— Çok iyi bir mahalle, diyorlardı. Hazır yakında bakkal da var. Ne ısmarlansa insanın ayağına getiriyor.

Bunlar kısa bir zaman sonra öğreniyorlardı Recep Efendi'nin ne mal olduğunu. Ya da öğreneceklerdi.

Bizim karşı daireye gelen emekli bir adamcağız bile kapının önünde babama dert yanmıştı:

— Komşu bey, Allah kimseyi ihtiyarlatmasın. Recep Efendi'ye kadar gittim. Peynir alayım, dedim. Adamcağız tarttı, verdi. Ben çıkarken "Bey baba, para vermediniz" demez mi. Ben verdim sanıyordum. Yanımda bir beş yüzlük vardı. Arandım, tarandım, yok. Zahir yolda düşürmüşüm.

Günlerden sonra bu komşuya Recep Efendi'den alış veriş ederken dikkatli olmalarını tavsiye ettik.

Recep Efendi'ye gelince, o çıkıp gitmiş olanların kendisinden veresiye alış veriş yapıp binlerce lirasını alıp gittikle-

rinden söz ederek yeni gelenlere:

— Bu mahalleyi bana sorsunlar efendim, diyordu. İnsanlık kalmadı bu dünyada.

Böyle bir takım basma kalıp gevezeliklerin arkasına saklanan adam, yapmadığı yalancılığı ve hileyi bırakmıyordu. Annemle konuşan komşular herhangi bir şey için:

— Yiyeceklerin de beti bereketi kalmadı?

Dedikleri zaman annem:

— Nereden aldınız? diyordu.

— Recep Efendi'den.

— Bir de daha ilerdeki bakkaldan alınız bakalım, arada bir fark olacak mı?

Annem adamın büsbütün hile yaptığını açıkça söyliyemiyordu. Adam çirkefin biriydi. Hatta bizim için:

— Mahalle temelinden değişti, bir de şu Refik Beyler çekilip gitseler!

Gibi hayasızca sözler söylüyordu. Yeni gelen komşular, aradan zaman geçdikten, bizleri iyice tanıdıktan sonra:

— Bu bakkal Recep Efendi ile aranızda herhangi bir şey mi geçti?

Diye soruyorlardı. Annem pek cevap vermek istemiyordu. Ama meraka düşen komşular bizi Recep Efendi'ye sordukları zaman utanmaz adam:

— Görmüyor musunuz? demiş. Benden alış veriş etmiyorlar. Çünkü bana takdıkları borcu bir ben bilirim, bir de Allah.

Bu annemin kulağına gidince kadın artık nezaketi ve çekingenliği bir tarafa bırakarak:

— Aldığınız şeyi bir de başka bir yerde tarttırın. Eğer en az elli gram, bazen yüz gram eksik gelmezse bana ne söylerseniz söyleyin, dedi.

Bunu komşulardan biri denemiş ve anneme hak vermişti. Fakat Recep Efendi böyle şeylere de hazır. Komşu aldığını hemen oradaki eczanede tarttırmış, yüz gram eksik olduğunu anlayınca Recep Efendi'ye gitmiş, hazırlıklı olan adam hemen cevabı yapıştırmış:

— Evet, şekeri dokuz yüz gram verdim. Çünkü bana o kadar para verdiniz.

Ölür müsün, öldürür müsün?

Yavaş yavaş yakın komşularımız mahalle bakkalından alış verişi kestiler. Yeni gelenler ve adamın huyunu bilmeyenler de kazıklanıp duruyor, tuzun, şekerin, yağın bereketsizliğine şaşıyorlardı.

Parası belli ve değişmeyen şeyler almak için komşulardan biri gittiği zaman Recep Efendi:

— Bende yok, nereden alış veriş ediyorsan, oraya git. Diyordu.

Bu cevabı alan komşulardan biri bir baskın yaptırarak adama bir hafta dükkânını kapattırdı. Ama Recep Efendi uslanacak adam değildi.

On dört yaşımda sekizinci sınıfa geçtiğim zaman Rasim okulda beni bir yıl geriden izliyordu. Öğretmenlerin gayretiyle yedinci sınıfa geçmişti ama yine notları çok kırıktı. Bu şartlar altında yedinci sınıfı da iki yıl okuyacağı anlaşılıyordu.

Bu çocuk bana hep haksızlıklara uğradığından ve öğretmenlerin kendisine düşman olduklarından söz ederdi. Onun hoşuma giden bir tarafı varsa o da okulu terketmemesiydi. Serserilikten başını kurtaramıyordu ama yine de okula gidiyordu.

İlgimi kesmemekle beraber ben kendisini aramıyordum. Çünkü artık sigara içiyordu, bir öğrenciye yakışmayacak davranışları vardı. Ne zaman dışarıda rastlasam hemen bir

sigara yakar, bana yaşı ile uygun olmayan hikâyeler anlatmaya kalkardı.

Hırpanilere, kir pas içinde dolaşanlara itibar edilmediğini ailece anlamış oldukları için bakkal da, karısı da, Rasim de derli toplu geziyorlardı.

Daha önceki yıllarda hatırlıyorum. Bazen Rasim hiç görünmezdi. Ortaya çıktığı zaman annem nerede olduğunu sorar, çocuk:

— Anam çamaşır yıkadı, derdi.

— Sen annene yardım mı ettin? diye sorardı annem.

O zaman oğlan:

— Yoook, derdi. Benim gömleğimi, neyimi çıkardı, cıbıl kaldım, dışarı varamadım.

Anlaşılıyordu ki, Rasim'in ikinci bir kat çamaşırı yoktu. Arkasındakiler giyilemiyecek kadar kirlendiği zaman anası onu odaya kapatıyor ve çamaşırları kuruyuncaya kadar ortaya çıkamıyordu.

Okulumuz kız, erkek karışıktı. Benim sınıfımda yarı yarıya kız vardı. Son zamanlarda, babasının dükkânından aşırdığı pastırma çemenini ekmeğin arasına koyarak yiyen Rasim'in sarımsak kokusundan içim bulanırdı. Bize bu hâlde geldikçe annem ona maydonoz yedirtir, ağzını iyice çalkalatırdı. Yine de onun bu boğucu sarımsak kokusu, pastırma kokusu çıkmazdı evimizden.

Şimdi benim yanımda, sıra arkadaşım olarak Cemile oturuyordu. Narin, terbiyeli, ciddi bir kızdı. Benim yaşımdaydı. Ortak yanlarımız vardı. Bu arada çiçek sevgisi, tabiata karşı duygusallık, hayvanlara acıma, onların yaşantılarını inceleme gibi hoşlandığımız taraflar vardı.

Ayrıca Cemile geziye de meraklıydı. Birbirimize gezi romanları verip alır, okur, konuşurken bunların içinden konular çıkartırdık.

Cemile de ortahalli bir ailenin tek kızıydı. Göze çarpan güzelliği yoktu. Öteki kızlar kadar iyi ve çeşitli giyinemiyordu. Ama ders notları iyi ve terbiyesi yerindeydi.

Ben bu on dördüncü yaşımda boylanmıştım, biraz da kilo almıştım. Yaşamak, okumak bana kolay geliyordu. Ailem beni bir şeyden mahrum bırakmamaya gayret ediyordu.

Babam bana az kullanılmış bir bisiklet almıştı. Tatil günlerinde atlar, tenha caddelerde gezer, bazen hayli uzaklara giderdim.

Rasim buna da dadandı. İkide bir gelir, biraz gezmek için benden bisikletimi ister, bazen gider, saatlerce gelmezdi. Vermemek için yüzüm tutmuyordu. Ama verip de yedi sekiz saat arkadaşımın gezmesi canımı sıkıyor, ayrıca bisikletin hırpalandığını da görüyordum.

Rasim pompasını düşürür ve bana bisikleti aldığı zaman üzerinde pompası bulunmadığını söyler, frenlerini bozar, tellerini koparır, lâstiğini patlatırdı.

Bir hafta sonunda Cemile bana sordu:

— Rasim senin arkadaşın değil mi?

— Evet, dedim. Ne için sordun?

— Bizim caddeye gelmişti de. Bana bisiklet kullanmasını öğretiyor.

Şaşırdım:

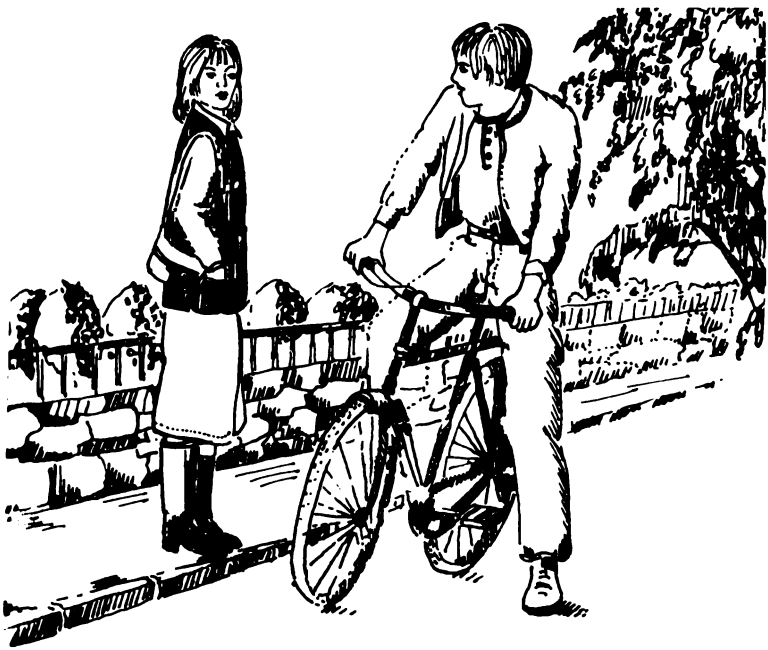
— Benim arkadaşım ama, dedim. Onun bisikleti filân yok.

— Niye böyle söylüyorsun? Gezip duruyor işte.

— Cemile, o bisiklet benimdir, gelip istiyor, yüzüm tutmuyor. Zaten artık binilecek tarafı da kalmadı ya?

Bir iki gün sonra Cemile bana tekrar sordu:

— Rasim bisikletini sana satmış, öyle mi?

Cemile bana, Rasim bisikletini sana satmış, öyle mi? diyordu.

— Cemile, dedim. Bisiklet benimdi, benden ödünç alıyor, saatlerce getirmiyordu. Şimdi de bana sattığını mı söylüyor?

— Ne bileyim ben! dedi kız.

Bir gün Cemile'nin yanında Rasim'i yakaladım:

— Senin bisikletin vardı da bana sattın öyle mi?

Rasim biraz kızardı, sonra:

— Şimdi kafamı karıştırma be, dedi.

Cemile bir fikir sahibi olamadı. Hatta benimle özel olarak konuşmamaya başladı. Sonra bir gün okula tanımadığım bir hanım geldi. Benimle konuşmak istiyormuş. Okulun

koridorunda bir pencere önünde durarak konuştuk. Kadın bana kendisini anlattı. Cemile'nin annesiymiş.

— Bak yavrum, dedi. Senin yakın bir arkadaşın varmış. Hani bisikleti olan çocuk. Bize sık sık geliyor, okul arkadaşıdır, bir şey diyemem, ama kimin nesi olduğunu bilmek istiyorum.

— Bakkal Recep Efendi'nin oğludur, dedim.

Kadın bayağı bozuldu:

— Tüccar olduğunu sanıyordum, dedi. Babası zahire tüccarıymış. Bize böyle anlattı.

— Hanımefendi, dedim. Recep Efendi bizim karşımızdaki apartmanın kapıcısıydı. Sonradan caddedeki bir bakkal dükkânını satın alıp bakkallığa başladı. Arkadaşımı yalancı çıkartmak istemezdim ama Rasim biraz serseri davranışlıdır. Cemile'ye zarar vermesinden korkarım.

Çocukluk arkadaşımın yalanını ortaya çıkarmak istemezdim. Ama değil aylarca, senelerce evimizde yiyip içtiğini unutan bu arkadaş kendisini başka türlü tanıtırken beni de kötülüyor ve yalancı çıkartıyordu.

Cemile, nasıl oldu bilmiyorum, benim yanımdan ayrıldı. Belki benim Rasim'i kıskandığımı sanıyordu. Sınıfta benim yanıma bir başka kız arkadaş verdiler. Bu yeşil gözlü kumral, sınıfta en güzel çocuklardan biriydi. Öğretmenler benim dürüstlüğümü bilirlerdi. Benim çalışkan ve ciddi olduğumdan şüpheleri yoktu.

Yeni arkadaşımın adı Perihan'dı. Biraz hoppaca, ama ölçülü ve çabuk kendisini toparlayan bir kızdı.

Rasim, senelerin boyunca benim evime, yiyeceğime, gazozuma, simidime, her şeyime ortak olduğu gibi, şimdi arkadaşlarıma da yanaşıyor, onlarla ilişki kurmaya çalışıyordu.

Babası gibi her yerde, her şeyde kendisine çıkar arayan

Rasim, benim davranışlarımı, kimlerle konuştuğumu, hatta öğretmenlerden aldığım notları bir bir izliyordu. Perihan'ın benim yanıma oturduğumu da Cemile'den öğrenmiş olacağını sanıyorum.

Aramızda hiçbir samimiyet olmayan kızcağız bana sordu:

— Adnan, şu tüccarın oğlunu sen yakından tanıyor musun?

— Hangi tüccarın oğlu? dedim.

— Canım, dedi. Cemile ile konuşan Rasim'i soruyorum.

— Çok iyi tanırım, ne var?

— Bana ne dedi, biliyor musun?

— Hayır, nereden bileceğim.

— Senin için çok tehlikeli ve hain olduğunu söyledi.

— Rasim mi söyledi?

— Evet.

— Geçen gün yolda rastladım. Cemile'yi senin elinden kurtarmış.

İyice canım sıkıldı:

— Bak Perihan dedim. Benim davranışlarım bütün arkadaşlarca bilinir. Sen istediğin yargıda ol. Bu beni hiç ilgilendirmez. Yalnız sana tek bir şey haber veririm. Rasim tüccar oğlu filân değildir.

— Bana bak Adnan, bunu bana Rasim söyledi zaten. Adnan'a sorarsan benim bir bakkalın oğlu olduğumu söyler, çünkü beni hiç çekemez dedi.

— Bir daha bana Rasim'den söz etme. Bizim caddeyi biliyorsun. Orada başka bakkal dükkânı yok. Oraya git, adını İstikamet Bakkaliyesi koyan adamı sor bakalım. Recep Efendi Rasim'in babası mı, değil mi?

Perihan:

— Biliyorum, dedi. Recep Efendi orada bakkallık yapıyor ama Rasim'in babası değil, fakir amcasıdır.

Rasim'in bu dereceye kadar kurnazlık düşünmesi beni şaşırttı. Yıllarca iyilik yaptığımız bir arkadaştan böyle bir davranışı hiç beklemezdim. Öyle canım sıkıldı ki Perihan'la konuşmamaya başladım. Yanımda oturuyordu, ama yanımda herhangi bir arkadaş oturabilirdi. Onunla muhakkak samimi olmam gerekmezdi.

Kız bir iki defa:

— Kıskandın, değil mi? dedi.

— O bakkalın oğlu başına bir dert açarsa o zaman aklın başına gelir, sana başka söyliyeceğim söz yok, dedim.

Bir iki erkek arkadaşım vardı. Kibar çocuklardı. Rasim'in serseriliğini biliyorlardı. Ciddi ve ağır başlı oldukları için, okulda onlarla ayrı bir grup oluşturuyorduk. Boş zamanlarımızda jimnastik salonunda idmanlar yapar, paralel ve trapez oyunları oynardık. Jimnastik öğretmenlerimiz de bize ayrı bir önem verir, bizleri daha iyi yetiştirmek isterdi.

Ben sekizinci sınıfta ters takla atmasını, ferdi sporların bir çoğunu öğrenmiştim. Bu idmanlar benim yapı bakımından gelişmeme, fizikî gücümün artmasına neden oluyordu.

Kardeşim de benim sekizinci sınıfı bitirdiğim sırada ortaokula yazıldı. Kızcağız on bir yaşındaydı ve çok iyi okuyordu.

Ben liseye geçtim. Yine aynı okuldaydım. Perihan'da başırılı olmuştu. Fakat Rasim yedinci sınıfta kalmıştı. Bu ikinci sınıfta kalışıydı. Eğer başarı gösteremez, imtihanı veremezse okuldan uzaklaştırılacaktı.

On beş yaş, erkek çocuklar için olgunluğa doğru hayli ilerlenilen bir yaştı. Benim edebiyata merakım vardı. Ayrıca koleksiyonlar yapar, kartpostal, pul biriktirir, cami resimleri toplardım.

Evimizde, kardeşimle birlikte yattığımız oda, aynı za-

manda çalışma odamızdı. Büyükçe bir masının birer ucunda çalışır, saatlerce konuşmazdık. Ama pazar günleri güzel havalarda annem ve babamla gezerdik.

Zaman zaman ben Rasim'i unutuyordum. Unutmak da istiyordum, çünkü o zarar veren bir insandı. İşi gücü yalan dolan, iftira ve kötülüktü.

Okulların yeni açıldığı sırada, ben de dokuzuncu sınıfa giderken okula polis memurları gelmiş. Rasim'i aramışlar. Bana da sordular. Kendisini görmediğimi söyledim.

İki gün aramadan sonra onu Cemile'nin evinde bulmuşlar. Kendisine iftira ettiklerini söylemiş, onlara yanıp yakılmış. Fakat Cemile'nin babası işin doğrusunun ortaya çıkması için emniyet komiserliğine haber vermiş. Bir polis memuru gidip Rasim'i almış, yolda Rasim bir yolunu bulup kaçmış. Yeniden aramaya başlamışlar.

Tabiî mahallede de sormuşlar. Bizim eve de geldiler. Rasim'in bir iki yıldan beri bize hiç uğramadığını anlatmış annem. Olayın aslını sorduğu zaman da:

— Babasını bıçaklayıp kaçmış, cevabını almıştı.

Rasim kendisi gibi serseri çocukların arasında yakalandı. Onu hemen tutuklamışlardı. Komşularımızdan birisi mahkemeye gitmiş. Mahallenin bakkalı olduğu için Recep Efendi'ye acıdığından bu işin aslını öğrenmek istemişti. Bizde ondan öğrendik.

Rasim, mahkemede babasının eve, bulunmayan yiyeceklerden depo edip fiyatları yükselince satmak istediğini, bu yüzden aralarında çekişme olduğunu, kendisini tehdit ettiğini, üstüne yürüdüğü zaman ayağı takılarak yere düştüğünü, bıçağın karnına saplandığını söylemiş.

Hâlbuki Rasim yakalandığı zaman babasını ağırca yaraladığı bıçak üzerinde bulunmuş. Serseri arkadaşları da bu bıçağı uzun zamandan beri üzerinde gördüklerini anlatmışlar.

Rasim'in babası kurnaz ve her tehlikeyi önlemesini bilen ve ilerisini düşünen bir insandı. Pahaya çıkacak mal biriktirdiği anlaşılamadı. Oğlunun boyuna kendisinden para istediğini, doğru dürüst okumadığını, bazen çekmeceden para aşırdığını anlatmıştı.

Recep Efendi kötü bir insan olmanın zararını yetiştirdiği oğlu yüzünden çekiyordu. Rasim'in kendisini yakalayan polislere de saldırdığı ve onlardan birini kolundan yaraladığı anlaşılınca iki yıl ceza evine sokulmasına karar verilmişti.

Babası onu kurtarmak veya ceza evindeyken ona yardım etmek için hiçbir girişimde bulunmadı. Bir hafta kadar hastanede yatmış, sonra yine bakkal dükkânında çalışmaya başlamış.

"Babasını bıçaklayan öğrenci" diye Rasim'in olayını gazeteler yazdı. Bunu ben de okudum, ama hiç üzerinde durmadım. Benimle birlikte dokuzuncu sınıfı geçen Perihan bir gün bana gazeteden kestiği o yazıyı gösterdi.

— Okumadın mı? dedi.

— Okudum, dedim.

— Hiç fikrini söylemedin bana!

— Ben böyle şeyin üzerinde durmam. Canın kime istersе ona inan. Artık onun kimin nesi olduğunu öğrendin ya, bu da sana yeter.

Perihan bana ikinci bir kâğıt gösterdi:

— Şunu oku bak, dedi.

Bu kurşun kalemle bir defter sayfasına yazılmış beş altı satırdan oluşan bir mektuptu. Perihan'ın adı açıkça okunuyordu.

Kızın yüzüne baktım.

— Bana yazmıştı, dedi. Okuduğum kitabı benden istemişti. Verdim, geri verdiği zaman sayfaların arasında bu mektubu buldum.

— Cevap verseydin ya?

Kız dişlerini sıkarak: Sen beni Cemile mi sanıyordun? dedi.

— Bunun üstünde fazla durma, dedim. Böyle mektup yazanlar çok. Herkes bir kızı veya bir oğlanı benimser.

Liseye gitmek, liseli olmak ne güzel şey! Bu, gençlerin yaşantısında önemli olan bir durum, bir başarı. İlk ve ortaokulları okuyup geçen bir öğrencinin kafası çalışıyor demektir.

Rasim işlediği suçtan dolayı cezaevine düşmüştü.

İşte Rasim bir sınıra kadar gelmiş, orada kalmıştı. Onun kafa gücü, karakter gücü daha ileriye gitmesine engel oluyordu. Annem onun nihayet ceza evine düşmesine çok acımasına:

— Yazık oldu Rasim'e! demesine karşılık babam:

— Hanım, diyordu. Yılan yavrusu daima yılandır. Akrep yavrusu akrep olur.

Annem karşı durmak istiyordu:

— Okuyan, büyük adam olan, hakim olan, savcı olan, general olan bunca adam var, köylü deyip de geçme.

Babam fikrini ileriye sürüyordu:

— Köylü deyip kötülemiyorum. Ama bahçeye diktiğin bir ısırgan otu hiçbir zaman gül veya karanfil açmaz. O daima ısırgandır, istediğin kadar dibini çapala, suyunu eksik etme. Kötü adam şehirden de çıkar, köyden de. Bu oğlanın mayası bozuk. Babası ne ki, oğlu ne olsun! Eğer çevre ile, terbiye ile doğuştaki huy ve babadan geçme özellikler değişebilseydi Rasim muhakkak iyi bir genç olarak yetişirdi. Yalnız senin gayretin yeterdi.

Çocukluk arkadaşım böylece bizim seviyemizden kopmuş, artık öğrenci sırasından çıkmıştı. O bir daha okul sıralarında oturamıyacak, okul bahçelerini dolduran genç kahkahalar sesini katamayacak, bizlerin biriyle yakın bir arkadaşlık kuramıyacaktı.

Onun yeri artık bizim yanımız değildi. En kötüsü, o kendisini haksızlığa uğramış sayacak ve normal yaşayan insanlara düşman olacak, onlara elinden gelen fenalığı yapacak, kendi kafa dengi arkadaşlarla hep kötülük düşünecekti.

Perihan bir kitap için Cemile'nin sınıfına gitmiş, o sırada Türkçe öğretmeni gelerek çocuklara öğüt vermiş:

— Çok dikkat etmeniz gerekir, demiş. Bakınız şurada, bir sırada oturan arkadaşınız Rasim, şu anda ceza evinde-

dir. Onunla iki yıl uğraştık. Ama bizim öğütlerimiz onun üzerinde etki yapmadı.

Cemile ayağa kalkarak:

— Ama efendim, demiş. Rasim bu kadar kötü bir insan değildi. Babası istifçilik yapıyormuş, temiz yürekli bir çocuk olduğu için, buna içi dayanmamış, babasıyla kavga etmiş, kavga sırasında ne yaptığını bilememiş.

Öğretmen:

— Kızım, demiş. İnsanlara inanmak güzel bir şeydir. Ama yine insanlar kolaylıkla aldanırlar. Kötü insanlar onların vicdanlarını etkiler, dürüstlüklerine seslenir, onların iyiliklerinden faydalanırlar. Ama zeki bir insan, yalnız bu suçlunun sözlerine göre bir karara varmamalı, her şeyi dikkatle incelemelidir. Rasim sizin eve sığındı, baban onun hakimin karşısında hesap vermesinin doğru olacağına inandı ve onun kendi evinde olduğunu haber verdi. Suçsuz bir insan kaçmaz. Daha sonra Rasim yakalanınca üzerinde taşıdığı bıçağı çekerek bir polis memurunu da yaraladı. Yalnız Rasim'in babası Recep Efendi değil, anası Zilha Hanım da, Rasim'in sık sık babasından para istediğini, vermeyince istifçilik yaptığını polise haber vereceğini söylemiştir.

Cemile tekrar:

— Efendim, Rasim'in babasının yalancı, hileci olduğunu bütün mahalle biliyormuş. Çocuk babasının kötülüklerine dayanamamış, bir kere elinden bir kaza çıkmış, işte.

Dediği zaman da öğretmen:

— Cemile, demiş. Matematiğe aklı ermeyen Rasim'in insan aldatmakta ne dereceye kadar zeki olduğunu görüyoruz işte. Sen iyi ve çalışkan bir öğrenciydin. O arkadaşlığı, etkisi ile seni de sınıfta bıraktı. Bundan sonra onu korumaya çalışacağına kendi yaşantını düşün, böyle kötü bir arkadaştan kurtulduğuna sevin.

Perihan bunları bana anlatırken:

— Zavallı Cemile, Rasim'in etkisi altında kalmış, diyordu. Onun yaptığı korumayı görünce istediğimi almadan çekildim.

Ben cevap vermedim, kız:

— Bir şey söylemiyorsun? dedi.

— Ben söyliyeceğimi önce söylemiştim, dedim. Ama o zaman bana inanmadın, beni kıskançlıkla suçladın.

Perişan bir şey söyleyemedi, ama elini uzatarak elimi yakaladı ve gücü yettiği kadar sıktı. Bu, sadece bir özür dilemek değildi. Aynı zamanda bir takdir ve beğeni işaretiydi. Yeşil gözleriyle önüne bakarak:

— Adnan, dedi. Okulda ne kadar gösterişli, azıcık büyümüş, gençleşmiş kız varsa Rasim hepsine, bana yazdığı gibi, birer mektup yazmış. Bunların bir kısmını kızların anası, babası bulup başöğretmene götürmüşler. Rasim okulda olmadığı için bir işlem yapılmamış. Ama başöğretmen o kızları teker teker çağırarak önceden haber vermedikleri için azarlamış.

Perihan derse pek düşkün değildi. Bunun nedeni de babasının paralı bir insan olmasıydı. Bana:

— Adnan, diyordu. Gençliğimizin en güzel çağları böyle okullara kapanmakla geçiyor. Örneğin, benim ne işim var burada? Çalışıp da ailemi mi geçindireceğim? Dışarıda güneş, tertemiz hava, eğlence, kahkaha, bahar, yeşillik, herşey var. Biz burada, öğretmenlerin karşısında ter döküyoruz.

— Perihan, dedim. Ne kadar zengin olursan ol, okumamış bir kız olarak cemiyetin ortasında sana değer vermezler. Bilgi insanın bileğinde bir bilezik, parmağında elmas bir yüzük gibidir. Lüzumsuz gördüğün bu dersler bize yalnız bir şeyler öğretmekle, bize bilgi katmakla kalmıyor,

derslerle, imtihanlarla kafalarımız gelişiyor, bir çeşit beyin idmanıdır bu.

Kız omuz sirkerek:

— Ne dersen de, dedi. Sıkılıyorum işte.

— Biraz gayret et, dedim. Yalnız o güzel yeşil gözlerinle değil, tahsilinle de çevrendekileri kendine hayran et.

Bu benim, bir kıza ilk defa söylediğim bir iltifat, bir beğeniydi. Perihan şaşaladı, sonra kızardı:

— Gözlerime dikkat ettiğini ilk defa belli ettin, dedi.

— Böyle bir beğeniyi belli etmek için daha yaşlarımız elverişli değil ama, sırası geldiği için söyledim, dedim.

— Demek beni beğeniyorsun?

— İyi ve güzel şeyleri zevki olan herkes beğenir.

— Beni seviyor musun?

— Hayır.

— Ne kaba bir cevap bu?

— Olabilir, ama sen çok cici bir kız olduğun hâlde beni kırdın.

— Nasıl kırdım?

— Rasim'i bana överek. Onu kıskandığımı söyleyerek.

— Hakkın var Adnan. Senden özür dilerim.

Ben bir kız arkadaşımla ilk defa böyle bir konuya değinmiştim. Belki bu iyi de olmamıştı. Liseye yeni başlamıştık. Ama Perihan böyle düşünmüyordu. Elini formasının cebine sokarak oradan avuçladığı beş altı tane kavrulmuş fındığı bana veriyordu. Onun avucunda ıslanan bu fındıklar benim hoşuma gidiyordu. Sınıfta ders müzakere ederken bazen elini elimin üstüne koyuyor, benimkinden çok daha küçük, ama çok daha sıcak olan eli, elimi ısıtıyordu. Ben böyle hareketine karşı:

— Periş, diyordum. Zaten herkesin gözü senin üstünde. Görecekler, çok mahcup olacağız.

— Ne var ayol, diyordu kız. Arkadaşım değil misin?

— Bunu herkes böyle anlamaz.

— Peki, ben de bir daha seninle konuşmam.

Onun dargınlığı hoşuma gidiyordu. Konuşturmak için nedenler arıyordum. Doğrusu beni çok düşündürüyor ve meşgul ediyordu bu kız.

Kitaptan okur gibi gayet yavaş sesle söyleniyordum:

— Pe, pe, peri... Periş... Periveş...

Bir gün dayanamadı, kantinde yanıma geldi:

— Bana baksana sen! dedi.

— Baktım, ne var? dedim.

— Bana iyi bak, dedi.

— Bakıyorum işte.

— Bana öyle acayip isimler takma.

— Acayip değil.

— Öyle pe pe pe ne oluyorsun. Pepeme misin sen?

— Ne olmuş yani?

— Periveş ne demek?

— Peri gibi demek.

— Ne diye bana böyle söylüyorsun?

— Hiç.

— İnkâr etme, dargınlığa dayanamıyorsun

— Doğrusunu istersen öyle.

Perihan bir gazoz aldı. Yarısına kadar içti. Sonra şişeyi bana uzattı:

— İç, dedi.

İçtim.

Çocukların işi gücü yok. Daha doğrusu hepsi ayrı bir dalga peşinde. Gözleri fıldır fıldır dönüyor. Ortada bir iki sene sınıfta kalmış, yaşları on yediye doğru ilerlemiş kabaca çocuklar da var. Perihan'la arkadaşlık kurmak isteyenler çok.

Ama kız hepsine boş veriyor. Bazen güneşe karşı oturuyoruz. Bir kitap okuyor, ya da bir problem çözüyoruz. Biz jimnastik salonuna girersek Perihan seyirci olarak geliyor. Bir köşede oturuyor. Bizim çalışmamızı seyretmekten hoşlanıyor. Bazen bana hatırlatıyor:

— Bir gün başının üstünde düşeceksin, ters takla atmak pek mi lâzım?

— Elbette, diyordum. İnsan dengesine sahip olmalı.

— Sporcu mu olacaksın?

— Hayır, ama sağlam olmak, dayanıklı olmak istiyorum.

— Ama benim yüreğimi oynatıyorsun.

— Ne mutlu bana, annemden başka bana acıyacak birisi var.

— Ben senin gibi hakikatsiz, taş kalpli değilim.

— Periş, sen taş kalpleri de eritirsin.

Bazen, yalnız kaldıkça düşünüyordum. Bu zengin kızı ile aramdaki arkadaşlığın sonu ne olacak? Perihan daima özel konuşmaları açmak istiyor. Bende bir istek, bir heves, bir heyecan uyandırmaya çalışıyor. Tabiî ben bundan hoşlanıyordum, ama vakitsiz buluyordum bu gibi düşünceleri.

Benim en fazla canımı sıkan onun hayli zengin ailenin biricik kızı olması. Kimbilir ailesi onu kimlere lâyık görürler? Babasının yazıhanesinde beş altı memur çalışırmış. Evlerinde sık sık toplantılar olur ve eleküstü insanlar gelirmiş onlara:

Bana bunları anlattığı zaman:

— Çok yazık, diyordum. Aramızda korkunç engeller var. Birtakım zenginler, mükellef apartmanlar, yazıhaneler, po-

ker partileri, otomobiller. Lüks bir hayat.

Perihan ilk konuşmalarımızda ailesinin hayatı için:

— Zenginlik, yüksek düzeyde yaşamak fena mı? derdi.

Sonradan ben böyle bir yaşantının yabancısı olduğumu ve ileride de böyle bir varlığa sahip olamıyacağımı anlattıkça Perihan huzurunu kaybetmiş ve artık topluca cemiyet eğlencelerinden, toplantılardan, misafirlerinden bana söz etmemeye başlamıştı.

Benim o yaşantının yabancısı olduğumu, hatta toplumun içinde böyle bir yaşantı sürmeyi istemiyeceğimi anlattığım zaman:

— Bak, aynı okulda, aynı sırada oturuyoruz Adnan, dedi. Neden bu dereceye kadar birbirimizden uzak kaldığımızı söylüyorsun. Benim zengin bir aileden doğmam bir suç mu?

— Hayır, dedim. Ama mademki sen orada doğdun, orada yaşayacaksın ve ben hep uzaktan seni seyredeceğim.

Kızcağızın gözleri yaşardı. Hatta bir iki damla sıcak yanağına indi. Artık buna da numara diyemezdim, şımarıklık, hoppalık diyemezdim.

Perihan bir iki derste iştahlı ve başarılı değildi. Liseye geçer geçmez zayıf tarafları ortaya çıkmış, ilk karnesinden üç kırık birden karşısına çıkmıştı. Bunlar onun bütün okuma gücünü kıracak bir engeldi. Bana bunları üzüntü ile anlatıyordu. Evinde yalnız çalışmasına imkân yoktu. Babasının kütüphane odasından başka sessiz bir yer bulunmazmış evlerinde. Anne ve babasının akrabası çokmuş.

Her hâlde babası ciddi ve düşünceli bir erkekti ki, kızını pek fazla lükse itmek istemiyordu. Yoksa kapılarının önünde bir oto bekler ve içinde şoför uyuklayıp dururmuş.

Aradan bir hafta kadar geçmişti ki bana sordu:

— Benim derslerime yardım etmek ister misin?

— Eee, tabiî, dedim.

— Babama söyledim, dedi. Haftada iki gün olsun babamın yazıhanesine gidelim. Orada, dosyaların bulunduğu odada müsait bir masa varmış. Beraber çalışırız.

— Sıkılırım Periş.

— Sınıfta kalırsam bir daha okuyamam Adnan. Benim elimden tut. Bana yardım et. Babam anlayışlı bir insandır.

Babasını ilk defa gördüğüm zaman hemen hemen böyle bir çalışmayı kabul ettiğime pişman olmuştum. Beni görür görmez:

— Seni çalıştıracak arkadaş bu mu? demişti.

Kızcağız mahcup olmuştu:

— Baba güven bana, dedi.

— İyi ya, dedi adam. Görürüz bakalım.

Böylece haftada üç gün Taksim'deki yazıhaneye gitmeye başladık. Okuldan çıkınca oraya gidiyorduk. Tek pencereli, kapalı bir odada çalışıyorduk.

Perihan'ın babası Sacit Bey, üç aya yakın bir süre benim Perihan'a bir şey öğreteceğime inanmadı. Yazıhanedeki o dosya odasında, üç saat kadar çalışmak bana hayli ağır geldi. Ama Perihan benim gönlümü almaya çalışıyor, bana çok sıcak muamele ediyordu.

Biz çalışırken, birden kapı açılıyor, Sacit Bey dikkatle bize bakıyor, sonra kapıyı çekip gidiyordu. Daha ilk gelişimizde odanın anahtarını da dışarıya almıştı.

Saat beşe doğru kapı vuruyor, içeriye temiz pak bir garson, giriyor, elindeki tepsiyi çalıştığımız masanın üzerine koyuyor, hakikaten çok lezzetli olan börek, çörek, sandöviç gibi yiyecekler, çaydan gazoza kadar içecekler bırakıyordu.

Haftada üç gün ben epeyce sıkıntı çekiyordum. Asabım da bozuluyordu. Fakat Perihan'ın karnesi alındığı zaman ikimiz de rahat bir nefes aldık. Kız bayağı çalışmış, hatta

inatla çalışmış ve başarı göstermişti. Onun sınıfta kalmasını muhakkak gören babası bana:

— Kutlarım delikanlı, dedi. Şu ders yılı sonuna kadar bırakmıyalım bu işi, devam edelim.

Bırakmadık, devam ediyorduk. Odada hiç sesimiz duyulmuyordu, çünkü daima alçak sesle konuşuyorduk.

— Beceremiyorum Adnan.

— Biraz dikkat et, bak çok kolay, haydi Periş.

— Bunaldım artık.

— Ama pekalâ başardın, unutma.

Canımla, şekerimle çalışmamız yine sürüyordu. Kapalı kapının arkasında, yazıhanede bazen yüksek sesle milyonlar konuşuluyor, yabancı dilden konuşmalar oluyor durmadan telefon çalıyordu.

Çalıştığımız sürece, efendiden bir adam kapıyı vurarak içeriye giriyor, özür diledikten sonra bir dosya alıp gidiyordu.

Yıl sonuna doğru Sacit Bey'in bir Avrupa gezisi çıkmıştı. Bana da tenbih etti:

— Adnan, araba okula gelecek, ikinizi de alacak. Apartmanda, kütüphanede çalışacaksınız.

Bu teklif değil, emirdi. İlk defa onların arabası ile apartmanlarına gittiğim zaman dairelerinde, zenginliğin bütün belirtilerini gördüm. Perihan'ın annesi Neriman Hanım'ın kızı gibi yeşil gözlüydü. Bilgili, iyi tahsil görmüş, yabancı dil öğrenmiş bir sosyete hanımıydı. Dairede ahçıdan, erkek sofracıdan başka iki hizmetçi çalışıyordu.

Daireye girdiğimiz zaman Neriman Hanım'ın misafiri varmış. Derinden derine bir piyano sesi geliyordu. Perihan beni doğruca kütüphaneye götürdü. Burada, genişçe bir odanın iki yüzü tamamıyla camlı dolaplarla kaplı ve içlerinde kitaplar sıralıydı.

Perihan beni yalnız bıraktı, gidip elbisesini değiştirdi. Okul forması yerine ipekli bir elbise giymişti.

Mayıs başlarındaydı, kütüphaneye güneş vurmuştu. İçerisi hayli sıcaktı. Ben ceketimi çıkarttım. Çalışmaya başladık. Biraz sonra da Neriman Hanım yanımıza geldi. Güzel ve

Perihan'a başarısız olduğu derslerinde yardımcı oluyordum.

çok yakışıklı bir kadındı doğrusu. Söylediğim gibi, o da yeşil gözlüydü. Kızının hayli dekolte kıyafetini hiç yadırgamamıştı. Kızı ile iyi çalıştığımız için beni kutladı, sonra bırakıp gitti.

Daire de para ile yapılan her şey beni düşündürüyor, bu zenginliğe karşı bir soğukluk duyuyordum. Kütüphane odasının tavanından doğru gayet ağır bir kristal avize sallandırılmıştı. Yalnız bu avize, öyle zannediyorum ki, bizim gibi orta hâlli bir ailenin bir yıllık geliri ile alınamaz.

Bundan başka hemen her köşede bir aplik, orta masasının üzerinde bir masa lâmbası var. Yerler halı döşeli. Bu halının rengi, hatta desenleri beni boğuyordu sanki.

Kitapların hepsi bir seri hâlinde, gayet itina ile ciltlenmişti. Sedef kakmalı bir merdiven üst raflara yetişmek için hazır bulunuyordu. Orta masası, koltuklar ayrı bir kıymetteydi. Sedefli çekmeceler, sigara kutuları, sigara iskemleleri, köşeliklerin üzerinde ne olduğunu anlıyamadığım daha bir çok süslü ve pahalı eşya.

Pencereden baktığım zaman perdeleri inik apartman daireleri görüyordum. Çoğu gümüş renginde, yüksek yüksek yapılar. Bir iki tül perdenin arkasında ışıklı bir salon bulunuyor ve orada insanlar dolaşıyor.

Süslü bir hizmetçi bizi kahvaltıya davet etti. Ben:

— Beni bağışla, dedim. Aç değilim.

— Olsun, dedi kız. Hiç olmazsa bir şey içersin.

— Sıkıldım Perihan, beni zorlama.

Kız gitti, biraz sonra peşinde bir hizmetçi ile geldi. Yine içinde çok şey olan bir tepsi. Zorla bir çay içebildim. Kız:

— Hiç hatırım yok mu benim? dedi.

— Burada sen olmasan bir dakika oturmaya dayanamam Perihan, dedim.

— Seni sıkan ne var sanki? dedi.

— Bu masraf, bu zenginlik, bu ihtişam beni sıkıyor Perihan. Ben sadeliğe, tevazua, samimiyete alışığım. Bu zenginlik senin etrafını saran bir mücevher kutusu, seni hapseden bir hazine gibi geliyor bana.

Kız elini benim elimin üstüne koydu.

— Bunlar benim değil Adnan, dedi. Ben sadece bu aileden doğmuş bir kızım. Benim hiçbir şeyim yok. Hepsi babamın, onun eşi olan, ortağı olan annemin. Ben yeteri kadar sade değil miyim? Sana karşı samimi değil miyim? Hatta daha ileriye varayım Adnan. Seni sevmiyor muyum. Sana alışık değil miyim?

O sırada evimizi, sade olan dairemizi, basit, ancak bize yetecek kadar olan eşyamızı düşünüyordum. Değil evine otomobille gelip giden, gelirken hoşuna giden bir kese kâğıdı meyvayı, bazen gazeteye sardığı bir ekmeği getiren babamı düşünüyordum.

Annem, o tek başına evimizin işini görürdü. Babamla ben yatardım, geç vakitlere kadar mutfaktan kap kacak tıkırdısı eksik olmazdı. Yemeğimizi böyle beyaz külâhlı bir ahçı değil, annem pişirirdi.

Dersimiz nihayet bitmiş, Perihan yorulmuştu. Ben kahkahalar taşan salona uğramadan kendimi sokağa attım. Perihan beni arabalarıyla yollamak istedi kabul etmedim.

Ertesi gün kız üzüntü ile sordu:

— Sana ne oldu Adnan? Neden sıkıldın öyle?

— Sana ayrı ayrı düzeylerde olduğumuzu söyledim Perihan, dedim. Ne ben sizin yaşama düzeyinize çıkabilirim, ne de siz benimkine inersiniz. Servetin, zenginliğin böyle bir tek insanın tasarrufunda bulunması beni çok sıkıyor. Haksızlık bu.

— Adnan, dedemden biraz bir şeyler kalmıştı. Ama babam hayatı boyunca çalıştı. Zenginse çalıp çırpmamıştır,

başkasının hakkının, servetinin üzerine kapanıp ona sahip çıkmamıştır. Kazanmak suç mu?

— Biliyorum, değil, değil ama bu memlekette yokluktan inleyen insanlar var. Bir istedikleri, ömürlerinin boyunca olmayan, hevesleri kursaklarında kalanlar var.

— Babam düşkünler evi. Çocuk Esirgeme Kurumu gibi hayır müesseselerine, sağlık derneklerine her yıl belli bir para veriyor Adnan. Ona uzanan el hiçbir zaman boş çevrilmemiştir. Bunu bilmeni rica ederim. Bırak o adam da istediği gibi yaşasın, ailesini yaşatsın.

— Çok doğru Perihan.

— Doğru ise bana karşı öyle yabancılaşma. Bak benim de arkamda okul forması var. Buraya gelirken o kadar yolu yürüyorum. Gündüz yediğimin ya da bir sandöviç, ya çatal çörek, ya da açmadır. Ben burada öğrenciyim Adnan. Ben istesem buraya özel arabayla en güzel yemekler gelir, ya da ben gider dışarıda yerim. Ama buna gerek duymuyorum. Sana bir şey söyleyeyim mi? Ben babamın servetini de benimsemiş değilim. Ben, yüzlerce, binlerce öğrencinin içindeyim ve onlardan biriyim, senin de arkadaşınım.

Bir başka kız, zengin bir kız söyler miydi bana bu sözleri? Demek ki Perihan'la aramızda çok kuvvetli bir arkadaşlık bağı vardı.

Evlerine ikinci gidişim beni ilki kadar yadırgatmadı. Perihan okul formasını değiştirmemişti. Çocuksu ellerine leblebi büyüklüğünde pırlantalı bir iki yüzük de takmadı. Çalıştıktan sonra kahvaltımızı küçük bir tepsi içinde kendisi getirdi.

Bir aralık sordum:

— Baban bütün bu kitapları okumuş mu?

— Babam okumayı sevmez, dedi. Perihan, Annem de sevmez. Bu odayı daha başka bir iş için kullanacaklar. Ba-

bam hepsini Belediye kütüphanesine verecek.

— Çok güzel, dedim. Ama bunları nasıl olmuş da toplamış? Bu nihayet bir bilgi işi.

— Bilgi işi değil Adnan, sadece bir rastlandı, bir fırsat işi. Bilmem hangi kitap delisi bir bilgin ölüyor, babamın yanında çalışanlardan biri bunu babama anlatıyor, mezar yapılmadan önce babam adamcağızın bu değerli kitaplarını olduğu gibi kaldırıp buraya getirtiyor. Taş basmalarından tut, el yazmalarından tut da ilk gazetelerimize kadar birçok koleksiyon var burada. Adamcağız bir ömür harcamış bu kitaplar için. Yememiş, içmemiş ailesine sefalet çektirmiş, ama bunları toplamış işte.

Çekişmemizin konusu yavaş yavaş değişiyordu. Perihan'ın beni zengin düşmanı zannetmesini istemiyordum. Hakikaten de çalışan ve kazanan insanları takdir ederdim. Perihan diyordu ki:

— Benim babam zevk sahibi bir insandır. Annemi gördün, güzel kadın, değil mi? Mücevher gibi gözleri var. Sesi çok tatlı ve nazlı. Bütün bunlara uygun bir de inceliği var. Şimdi böyle bir kadını alıp ziyan mı edersin, ona lâyık olduğu hayatı mı temin edersin?

Perihan içini çekiyordu:

— Babam annemi görmüş, beğenmiş, ama biraz beklemelerini rica etmiş. Avrupa'dan gelecek bir parti malı varmış. O gelmiş, babam da umduğu kazancı bulmuş ve o zaman evlenmişler. Sonra bizim dairelerimizdeki eşyanın hepsinin özenilmiş, paraya kıyılmış eşya olduğunu zannetme. Babam büyük terekelere girer. Orada yerli köklü ailelere ait eşyanın en kıymetlisini alır. Bir avize, bir biblo, antika, bir vazo, modası geçmiş, ama şahene koltuk ve kanepeler. Bunlar benim dünyaya geleceğim sırada yapılmış. Bizim dairemiz bir müze gibidir. Babam kütüphanede bazen senelik hesaplarını yapar. Hatta her gün ne harcadığını bir

yere yazar. Onu, kütüphanede çalışırken gördüğünü isterdim. O kristal avizeyi katiyen yakmaz. Masa lâmbası, onun işini görmesine yeter.

Güzel ve sevimli kız:

— Dinliyor musun beni? diye sordu.

— Elbette, dedim.

— Bak, dedi kız. Babam misafirden de pek hoşlanmaz. Misafir davet eden annemdir. Babam evine gelip, kendi yuvasında, kendi havası içinde yaşamak ister. Ne zaman telefon çalsa yüzünü buruşturur. Belli bir saatten sonra evin hayatını yaşamak ister. Ama ticaret gereği, iş gereği bazı davetlere gitmek veya misafir çağırmak gerekir. Kaç tane hizmetçimiz var. Bunlar kimdir, tahmin edebilir misin? Eski emektarların kızları. Dedemin evinde doğmuşlar. Kimi evlendirilmiş, sonradan dul kalmış, kimi alıştıkları bu kapıyı terketmeyen kendi hâllerinde insanlar. Hepsinin garip bir tarafı vardır. Düşünebiliyor musun, bu kadar insan çalışırken babam: "Neriman, bana bir kahve yap" der. Yine düşünebiliyor musun ki, babam kendi ayakkabılarını pazar günleri kendisi boyar.

Perihan babasını savunurken fazla heyecanlanıyor, onu bana beğendirmek istiyordu. Anlattıkları insanın dikkatini çeken şeylerdi.

Bizim eve gelince, annem benim geç vakit gelişime karşı biraz kaşlarını çatıyor ve:

— Hoş geldiniz küçük bey, diye takılıyordu.

Ben garip bir heyecanla onun boynuna sarılıyor, onu öpüyordum. Bu benim nedenini anlıyamadığım bir heyecandı. Fakat annem tecrübeli bir kadındı.

— Bana bak Adnan, diyordu. Biraz kendini çek çevir. Tehlikeli bir yaş devresine girdin. Bu yaş hakikaten tehlike-

lidir. Bunu hekimler de büyük düşünürler kitaplarında yazarlar.

Ben heyecanımı saklamak istiyordum.

— Ortada ne var anne?

— Bir şey yok ama, sonradan çok şeyler olabilir. Bizim kendimize göre bir hayatımız var. Bunun dışına pek çıkamayız. Başkalarının hayatına girersek orayı yadırgarız, kişiliğimizi kaybederiz. Şu kızı bir gün getir buraya.

— Anne, dedim. Onlar o kadar zengin ve evleri öyle güzel ve değerli eşya ile dolu ki buraya getirirsem sıkılırım.

— İnsan nasılsa öyle görünmelidir Adnan.

Bunu Perihan'a teklif ettim. Biraz düşündükten sonra:

— Haber vereyim, dedi. Bir daha derse size gideriz.

Bizim apartımanımızın girişinde renkli duvar mermerleri, özenilerek yapılmış merdivenler, sahanlıklar yoktu.

Perihan buna dikkat bile etmedi. Hemen hiçbir şeye şaşmıyordu. Kapıyı açan annem benim tarifimden hemen onu tanımıştı. Omuzlarından tuttu, kendisine doğru çekti, yanağından öptü:

— Hoş geldiniz kızım, dedi.

Perihan annemin elini öptü. Kardeşimle de öpüştü. Sevim artık orta bire gidiyordu. Hakikaten de sevimli bir kızdı.

Biz, küçük salonumuzda, masada ders yaptık. Annem bizi hiç göz hapsine almadı. Bize kahvaltı getirdi. Perihan hemen yerden kalkarak onun elinden tepsiyi aldı. Annemin yaptığı börekten isteyerek yedi. Tam vaktinde otomobil geldi. Perihan giderken annemi ve Sevim'i öptü:

— Sizi gördüğüm için çok memnunum teyzeciğim, dedi.

Annem de onu tekrar beklediğini söyledi. Kız gittikten sonra annem:

— Hakikaten güzel kız Adnan, dedi. Terbiyesi de yerinde gibi, inşallah para onu değiştirmez.

Yaş on altı. Onuncu sınıftayım. Biraz daha boylu ve beslenmiş durumdayım. Bunun bir nedeni de haftada üç gün kulübe gitmem ve çeşitli beden hareketleri. Judo, boks, atlama, koşu hepsi var.

Perihan, annesi ve babasıyla birlikte kısa bir Fransa gezisi yapmaya gitti. O da, benim gibi onuncu sınıfa geçmişti. Giderken bize kadar geldi. Kapının dışında, sahanlıkta vedalaştık. Sesi titreyerek.

— Beni unutma, dedi. Yaramazlık yok.

— Sen de, dedim.

Perihan gidince büyük bir yalnızlık duydum. Bu nedenle kulübe gittim. Fakat dairemize dönüşümde can sıkıntısı beni yakalıyordu. Babam:

— Bakıyorum, için içine sığmıyor, diyordu. Hep böyle olur oğlum. Hafiften insanın başında kavak yelleri esmeye başlar. Duygularda abartmalar olur. İnsan kendisini şair sanır. Bak oğlum, durumumuzu biliyorsun. Anlattığına göre bunlar çok zengin insanlar. Sen de, o da cahil kafa ile anlaşsanız bile ne ben seni bir uşak, bir köle olarak o aileye veririm, ne de onlar daha hiçbir şey olmayan bir erkek müsveddesini almak isterler.

— Baba bana neye haraket ediyorsunuz? dedim.

— Bak Adnan, dedi babam. İnsan müsveddesi dedim. Daha okuyacaksın, bir meslek sahibi olacaksın, mesleğinde tutunacaksın, ancak o zaman sana insan diyebiliriz. Şimdilik denemez, çalışmalar hâlindesin. Ne olmak istediğini bile bilmiyorsun.

— Bu ailemizin imkânlarına bağlı baba. Siz belki emekli olacaksınız, kardeşim okuyacak, bugün ancak geçinebiliyoruz.

— Çok güzel oğlum. Bir de o kızın durumunu düşün.

— Affedersiniz baba, ben de o kızla evlenmeye kalkmadım ya.

— Kalkmadın aslanım, kalkmadın ama onun eksikliğini, ondan mahrumiyeti içinde duymuyor musun?

— Baba, rica ederim bu konuyu kapatalım.

— Kapatacağız oğlum. Sen bu davayı kendi kendine halledeceksin, sen bu mücadeleyi kendi başına yapacaksın.

Babam bu konuda çok katıydı. Ona hak veriyordum. Anneme gelince o bana yumuşak ve okşayıcı sözler söylemekten başka bir şey yapmıyordu.

Bazen daire kapısının önüne çıkıyor, orada bir an olsun duraklıyordum. Orada nasıl vedalaştığımızı hatırlıyordum.

Şimdi kendi kendime söyleniyordum:

— Neden biz zengin değiliz?

Artık Sacit Beyin zenginliğini bir haksızlık saymıyordum. Bizim onlar kadar zengin olmayışımıza yanıyordum.

Bu arada bir gün plâja gitmiştim. Birkaç arkadaşla yüzecektik. Cemile'ye rastladım. Daha doğrusu, arkasındaki mayo ile ben onu tanıyamazdım. O bana seslendi. Ayaküstü konuştu:

— Okula gitmiyor musun?

— Gidiyorum, ama Akşam Kız Sanat okuluna.

— O da bir şeydir.

— Ne yapayım kader böyleymiş. Ben de normal bir tahsil yapmak isterdim. Sözde doktor olacaktım.

— Buna beraber karar vermiştik bir aralık.

— Hiç Rasim'e gittin mi?

— Ben mi? Ne diye gideceğim?

— Eski arkadaşın değil mi?

— Cemile bak canım, o benim hiçbir zaman arkadaşım olmadı. Ben ona elimden geldiği kadar yardım ettim. Annem, babam da öyle. Ama o iyilikbilir bir çocuk değildi. Bisiklet meselesini bilirsin.

— Evet, hani sana sattığı bisiklet.

Cemile'nin yüzüne baktım.

— Alay mı ediyorsun?

— Ne alayı canım. Doğru değil mi? Sen çok hainsin. Bir arada büyümüşsünüz. İnsan başına felâket gelen bir arkadaşını bir kere olsun aramaz mı?

— Bir arada büyüdük, tabiî. Ayakkabıma ortak, pantolonuma ortak, kahvaltıma ortak. Babası ne ki oğlu ne olacak?

— Hainsin, hain dedim ya.

— Sen git, evinizde sakladığınız serseriyi yokla, okul harçlığından arttırdığın parayı ona götür, sigara alsın. Ben seni zeki, dürüst bir kız olarak tanımıştım.

Cemile'yi olduğu yerde bıraktım, yürüdüm gittim. Plâjda kaldığım kadar benimle tekrar konuşmak istediğini davranaşlarından anladım. Ama bu kızla uğraşacak vaktim ve hevesim yoktu.

Günler de bir türlü geçmiyordu. Bazen elime bir kitap alıyor ve dairenin balkonunda uzanarak okumaya çalışıyordum. Ama gözlerimin bir tarafı dalıp kalmasına engel olamıyor, okuduğumdan bir şey anlıyamıyordum. Bazen annem yanıma geliyor, kitaba bir göz atıyor:

— Hâlâ mı birinci sayfadasın? diyordu.

Perihan, gidişinden iki hafta sonra bir kartpostal atmış postaya. Annesi, babası ile birlikte Eyfel Kulesi'nde çekilmiş bir fotoğraf. Arkasında bizim evin adresi ve "Paris'ten sevgilerle" yazısı var.

Bu kart günlerce masamın karşısında, küçük bir aynanın çerçevsine iliştirilmiş olarak kaldı. Ortaokullu olan karde-

şim bu resme gözünün ucuyla bakıyordu. O da artık on dört yaşına geliyordu. O da bir genç kızdı. Annem odalarımızın ayrılmasını istiyordu. Ama üçüncü bir odamız yoktu ki. Ayrı iki karyola, ortada bir ortak masa.

Kız, anneme yardım eder, benden sonra gelip yatardı. Dargın gibi birbirimize arkamızı dönüyorduk. Bazen Perihan'ın resimine uzaktan bakarak bana:

— Zenginlik iyi bir şey değil mi? diyordu.

— Neden iyi oluyor?

— İstediğin gibi giyinip kuşanır, istediğini yer, istediğin kadar gezersin. Bak onlar Paris'teler, biz sanki oraya gitmek istemez miyiz?

— Her insan, her istediğini yapamıyor işte. Zaten onların zenginlikleri de babadan kalma. Zenginlik ruhtadır.

— Ruhtaki zenginlik insanı giydirmez, Paris gezisine de yollamaz.

— İnsanın ruhunda zenginlik varsa böyle şeyleri istemez.

— Desene, insanların isteyebileceği şeylerden ömrü boyunca mahrum yaşar. Örneğin, şu kızı sana verirler mi?

— Hangi kızı?

— Ben almaya kalkmadım ki. Kim alırsa Allah mübarek etsin. O benim nihayet okul arkadaşım.

— Beni dinle Adnan, o kız hiç de kibirli değil. Kibirli olsa bizim evimize gelmezdi. Ne kadar oturdu ki, hemen bizim yaşantımıza uyuverdi.

— Okulda da öyle. Nice fakir fukara kızları var ki kül kömür yiyor, yine zengin kızları gibi giyiniyorlar.

— Tok insanın iştahı olmayabilir, elinde imkân varken insan bazı şeylere istek duymayabilir. Kızın umurunda mı? Ne istese yapılır.

— Bize ne canım. Biz kendimize bakalım.

Sacit Bey'in yazıhanesi olmasa belki daha uzun bir süre Paris'te kalırlardı. Ama bir ay sonunda evimize bir mektup daha geldi. Perihan geziden döndüklerini yazıyordu. Pazar günü için beni çağırıyordu.

Gitmek istemiyordum. Yaz günü ceket giymek, kravat takmak istemediğimi söylüyordum. Fakat Sacit Beyin arabası kapıya dayanmıştı. Acele ile giyindim, saat on birde apartmanlarına gittim.

Bana kapıyı Perihan açtı. Biraz arkasında annesi duruyordu.

O pazar misafirleri yokmuş. Babası beni salonda karşısına oturttu. Sigara verdi, içmediğimi söyledim. Babamın ne iş yaptığını, kim olduğunu, ailemizden kimlerin bulunduğunu sordu. Salon gayet güzel ve değerli eşya ile süslenmişti.

Yemek, dediler. Salonda mükellef bir yemek takımı varken küçük bir odada yemeğe oturduk. Çağırıldığıma göre ben çok ağır ve pahalı yemekler yiyeceğimizi sanıyordum. Ortaya şiş köfte geldi. Arkasından patlıcan oturtma. Daha sonra domatesli pilâv. Salata ve çavuşüzümü ile yemek sona erdi.

Yemek süresince göz hapsinde olduğumuzu farkettim. Sacit Bey benimle konuştu. Ne olacaktım, ne kadar okuyacaktım.

— Okumak isterim, dedim. Özellikle bir hekim olmayı düşünürdüm. Fakat babamın imkânları buna müsait olamıyacak. Kardeşimin öğretmen çıkmasını istiyoruz.

— Bu ne iyi?

— Elinde bir mesleği, bir sanatı bulunması iyi olur, diyorlar. Evlilikte bazen geçim olmuyor.

Benim bu düşünceme karşı Sacit Bey:

— Bak oğlum, dedi. Evlenmiş bir hanımın elinde böyle tek başına geçinecek bir imkân, bir meslek, bir sanat olursa olsun evlilik problemlerine yeteri kadar dayanması sağlanamaz. İnsanın elinde bir meslek, bir sanat bulunmalı. Ama bu ev kadınını, anneyi gevşetmemeli, onu bir silâh gibi kullanmamalı. Anlatabiliyor muyum?

— Sizi çok iyi anlıyorum Efendim. İmkânları yuvayı bozmak için kullanmamalı. Şu da var ki ailenin geçimine, çocukların yetiştirilmesine babanın gücü yetmiyebilir. O zaman kadın da çalışır.

— Ha, bak bu olur. Sorabilir miyim, annenin tahsili, mesleği var mı?

— Annem lise tahsillidir.

— Baban?

— O da öyle.

— Kaç yıllık memur?

— Otuz yıldır çalışıyormuş. Elli yaşında. Genç evlenmiş.

— Mesleğinde ilerliyebilirdi.

— Babam yumuşak başlı bir insandır efendim. Dürüsttür, çalışır, fakat atılgan değildir. Nihayet işte bir daire sahibi olabilmiştir. İşinde şeftir. Hepsi bu.

— Onun bu durumu sizi biraz tahrik etmiyor mu oğlum? Arkadaşınıza zenginlikten nefret ettiğinizi söylemişsiniz. Bu kendi hayatınızdaki bazı eksiklerinden mi ileriye geliyor?

— Ben zenginlikten nefret etmiyorum efendim. Ben sadece israflara taraftar değilim. Hayat mücadelesinde zenginlik bir silâhtır.

— Perihan size yardımlardan söz etti mi?

— Evet efendim. Bundan büyük bir memnuniyet duydum. Zengin olmak, hayır müesseselerine yardımda bulunmak çok iyi bir şey.

— Neriman'ın da haftada iki gün fakirleri koruma derneğine gittiğini, orada etkili bir rol oynağını duydunuz mu?

— Hayır efendim. Bunu sizden işitiyorum.

— Perihan iki arkadaşı birbirinden ayıran engelleri ortadan kaldırırken bundan neden bahsetmedi?

— Bana her şeyi anlatmasına gerek yok efendim. Herkes kendi hayatını yaşayacaktır.

Ben, bu sözle Perihan'la ilerisi için bir ilgim olamayacağını söylemiş sayılırdım. Bunu Perihan'da böyle anlamış olmalı ki babasının yüzüne üzüntü ile baktı. Fakat Sacit Bey ciddi ve kararlı bir insandı. Konuşmamız bu kadarla kaldı.

Yalnız, benim ayrılacağım sırada:

— Adnan Bey, dedi. Aynı sınıfta olduğunuza göre, okulda Perihan'a yine yardım edeceksiniz, değil mi?

— Elbette efendim, dedim.

— İki gün sonra karşıya gidecek Perihan. Beraber gitmek isterseniz şoför size uğrasın. Temiz bir hava almış olursunuz.

Eve döndüm. Annem yüzüme baktı:

— Gözlerin nurlanmış, dedi.

Başımı salladım:

— Gözlerim yaşardı anne.

Hakikaten karamsar olarak dönmüştüm. Akşam yemeğinde babam sordu:

— Yemekte neler vardı?

— Şiş köfte, patlıcan oturtma bir de pilâv dedim.

— Alay mı ediyorsun?

— Hayır baba.

— Bir şeyler konuştunuz mu?

— Sacit Bey sizi, ailemizi sordu. Sonra benim ne olacağımı, ne kadar okuyacağımı filân sordu. Tabiî liseden çıkınca çalışmak zorunda kalacağımı anlattım.

Babam kaşlarını çatarak:

— Peki hekimlik ne olacak? dedi.

— Buna imkân var mı baba?

— Neden olmasın. Bir iki sene için istikbalini mi köreltecekşin? Emekli olmama beş sene var. Fakülteye girebilirsen pekâlâ okursun. Sonra düşün ki emekli de olsam yüklü bir ikramiye alacağım. Sen bu yönden kendini sıkma.

— Sağol baba.

Kendi içimize çekilmek, kendi imkânlarımızla yetişmek ne güzel bir şey. Annem de bu düşüncedeydi:

— Hekimlik cemiyet içinde daima itibarlı ve geçerli bir meslektir. Bir hekimi kimse küçümseyemez. Sacit Bey bile.

Bizim çiftlik dedikleri yer Üsküdar'dan hayli uzaktaymış. Belki yarım saat yol aldıktan sonra Boğaz'ı çok uzaktan gören bir yere geldik. Çevre yemiş ağaçlarıyla doluydu. On dönümden fazla olmayan tarlalar alçak bir duvarla çevrilmişti.

Araba tek katlı genişçe bir evin önünde durdu. İnsan kendisini bir köy evinde sanır. Öyle sade giyinişli, ihtiyar bir adam bize doğru telâşla geldi. Kapı açıldı, başı örtülü bir de kadın çıktı evin önüne.

Bir kurt köpeği hemen Perihan'ın yanına koşmuştu. Kız onun başını okşadı ve tasmasından tutarak beni koklamasına yardım etti. Ben de hayvanın başını okşadım. İhtiyar adam:

— Hoşgeldin küçük hanım, demişti. Beyefendi, Valide Hanım iyidirler inşallah.

— İyiler, dedi. Perihan. Bu Bey benim okul arkadaşım.

Halim adındaki ihtiyarla karısı Fatma Hanım'la ben de tanıştım. Güneş çok yakıcıydı. Çok basit döşenmiş olan evin içi serindi. Saat on bire geliyordu. Perihan:

— Yiyecek ne var? diye sordu. Öğleye buradayız. Yağla peynir almaya geldik.

Fatma Hanım:

— Hemen hamur tutayım, dedi. Tezi tezine bir börek ederim.

Perihan:

— Onu başka zaman yeriz, dedi. Salatalıkla, domatesle bol bir salata yap. Bir de peynirli yumurta yeter bize. Varsa patlıcan da kızart.

Kadın telâşla:

— Olur küçük hanımım, olur dedi.

Evin dört odası vardı. Yanında daha bölmeler bulunuyordu. Buralar anbarmış. Arka tarafta da ahır varmış.

Perihan'ın gösterdiği bir ağaçlığa doğru giderken güneşten korunmak için ellerimizi başımızın üstüne koymuştuk. Ağaçlık pek yakın bir tepenin üzerindeydi. Beş altı tane fıstık çamı orasını iyice gölgelemişti. Tatlı bir esinti vardı. Kız bana taşıttığı iki portatif şezlongu açarak yan yana koydu ve:

— Otur bakalım Adnan, dedi.

Oturduk. Kız anlatmaya başladı:

— Burasına "Bizim Çiftlik" diyoruz, pek çiftlik denecek hâli yok ya! Ama bazen yazın, pek bunalırız, buraya gelir, bazen bir hafta kadar kalırız. Burada konfor yok, elektrik yok, ama çok temiz bir hava ve mehtap var. Dağ başında olduğumuzu sanma. Biraz ileride hayli kalabalık bir köy var. Ama babam buraya gelince kimseyle konuşmak istemez. Tam bir dinlenmeye çekilir. Bunun adına "Kür" der. Dinlenme kürü. Bu arada bol bol ayran içer. Fatma Ha-

nım'ın açtığı böreklerden yeriz. Tavuk, süt, peynir, bal, tereyağı bol. Babam yemek yağına pek meraklıdır. Burayı belki de katkısız tereyağı elde etmek için bulunduruyor. Bir inekle beş altı koyun var. Bizim şoför haftada bir gelir, buradan yağ, peynir, mevsimiyse kovan balı alır. Biz başka yağ yemeyiz. Halim Ağa sebzeleri kendisi için eker. Sonra meyva ağaçları, cevizler, fındıklar var. Bir de kuyu var ki, suyu çekip elini kovaya soksan parmakların donar. Nasıl beğendin mi burasını?

Ağaçlığa doğru giderken Perihan bana, çiftlik hakkında bilgi veriyordu.

— Dur canım, dedim. Daha alışamadım. Uzaktan Boğaz görünüyor. İleride bir yol var. Oradan geldik sanırım. Ama burası biraz vahşi, biraz fazla tenha değil mi?

— Tenhalığa tenha, ama insan burada kendisini tabiatın kucağında bulur. Seni korkuttu mu burası?

— Ben ancak seni düşündüm Periş. İnsanlardan uzakta bir yamacın kenarında açmış bir pembe gelincik gibisin.

— İltifatına teşekkürler, ama hiç korkma. Biz buraya gelince Halim Ağa ile Fatma Hanım gözlerini, dört açarlar. Sonra şoför Arif var.

Sesimi indirerek:

— Genç bir adam o? dedim.

— Otuz yaşında kadar, dedi Perihan. Ama bizim Dilber var ya? Orta hizmetçisi, onun kocasıdır bu. Ben söyleyeyim de sen yine duymamış ol. Köyde Dilber'i kaçırmış bu Arif. Dağa çıkmışlar ikisi. Kızın babası ağabeyi ile izlerini bulmuşlar. Arada bir çarpışma olmuş, kızın babası vurulmuş. Bu acıklı bir hikâyedir. Bir rastlantı olarak babam araya girmiş. Dilber'i almış bize, Arif'de askere gitmiş. Sonra askerlikte nakliyede çalışmış, babam onu şoför olarak aldı.

— Şey, Periş, kaç yaşındaymış o zaman bunlar?

— Kaçtıkları zaman mı? Dilber on beş. Arif on altı.

Kızın yüzüne baktım. O uzaklara bakıyordu. Esen rüzgâr onun koyu kumral saçlarından beş on teli benim yüzüme gözüme sürüyordu.

— Niye sordun? dedi. Yoksa bu tenhalığı, bu tabiatı gördün de beni kaçırmak mı esti kafanda?

Elini tuttum. Çekmedi elini. Tuhaf bir mahzunlukla:

— İkimiz ne kadar kaçabiliriz ki, dedi. Ayaklarımıza kara su iner, dizlerimiz bizi taşımaz olur. Karnımız acıkır, susarız. Sonra gece bastırır, çevremizi dinleriz, korkudan ba-

kınmaya, birbirimize sokulmaya başlarız. Soğuktan titrerken tepemize dikilirler. "İşte buradalar" diye bağırırlar.

Kız bileği ile yaşaran gözlerini sildi.

— Periş, dedim. Ben aklımı kaçırırım, ama seni kaçıramam, üzülme.

— Neden, beni sevmiyor musun?

— Rica ederim benim duygularımı eşeleme Perihan.

— Neden korkuyorsun? dedi kız. Pekâlâ beni seviyorsun. Üstelik ben de seni seviyorum. Bu bakımdan hiç kuşkun olmasın.

— Nasıl olmaz Perihan? Birbirini sevmiş olmak meseleyi halleder mi? Sen kim, ben kim?

— Böyle düşünme Adnan. İki genç birbirini sevdikten sonra kim onlara engel olabilir. İmkânlar, diyeceksin. Biz de hemen bir araya gelmeye girişmedik ya. Okuyacaksın, bir hekim olarak çıkacaksın. Zaten söylememize gerek kalmıyacak. Birbirimiiz sevdiğimizi anlıyacaklar. Yeter ki aramızdaki sevgi, gücünü yitirip kaybolmasın.

— Seni unutmaya, bir gün seni sevmemeye imkân var mı?

— Sen bu sözlerinden, duygularının temizliğinden emin misin?

— Elbette Perihan.

Perihan uzandı. Ağzını yanağımın üzerine koydu. Bir saniye kadar öyle durdu. Sonra geriye çekildi.

— Gidelim artık, dedi.

— Biraz dur canım, kendime geleyim.

— Haydi, haydi. Ne var ki. Ama bunun bir daha olacağını sanma. Ben sana itimadımı, sevgimi gösterdim, sen de bundan sonra biraz da bana erişmek için çalışacaksın.

Ben bu bizim çiftlik gezmesini hayatımın süresince unutamazdım. Kendimi artık masallarda, halk romanlarında okuduğumuz aşıklar kadar tutkun buluyordum.

Fatma Hanım iki saat içinde hamur tutmuş, öyle bir börek yapmıştı ki katmerlerinin inceliğine, içinin lezzetine hayran oldum. Sonra biraz daha oturduk. Perihan kalktı:

— Gidelim artık, dedi.

Arabanın bagajına tenekeler koydular. Yola çıkdık. Perihan bana anlatıyordu:

— Halim Ağa çok beceriklidir. Yayıktan çekilen tereyağını hep biz alırız. Ayrıca yağlı peynir yapıyorlar. İnanmazsın bir tek inek bu küçük çiftliği geçindiriyor. Tabiî ayrıca meyva ağaçlarımız var. Vergisine kadar hepsini Halim Ağa verir. Bazen haftada bir Arif Efendi buraya gelir, sebze ve meyvalardan alır. Hani buraya kadar gelmek zahmetine değer. Değil mi Arif Efendi.

Şoför başını çevirmeden:

— Evet, Hanımefendi, dedi.

— Önce Adnan Beylere uğrayalım, çiftlik ürünlerimizden bırakalım, sonra bize gideriz.

Bir kısmı yemekte kullanılmak için tuzlanmış, bir kısmı kahvaltılık olarak ayrılmış, saf tereyağlar, peynir, bir sepet çavuş üzümü, ayrıca son derecede lezzetli ve sulu armutlar annemi çok memnun etti.

Ben çamlıktaki konuşmanın etkisi altından bir türlü kurtulamıyordum. Onların apartımanına gitmek istiyordum, ama çağrılmadan gidemezdim. Günler geçtikçe Perihan'ın benden uzaklaştığını, beni unuttuğunu sanıyordum. Bütün tatilin kalan günleri boyunca bir araya gelemedik. Sonra onuncu sınıfa girdik. İlk derste Perihan zeki, temiz, çalışkan bir öğrenci gibi geldi, benim yanıma oturdu.

Türkçe öğretmenimiz bütün sınıfı gözden geçirdi.

— Yine buluştuk çocuklar, dedi. Ama aramızdan bazı arkadaşlar yok. Ya okulu bıraktılar, ya başka yerlere naklettiler, ya da, en kötüsü, bir sınıf geride kaldılar.

Türkçe öğretmeni yeni bir ders yılına başlamanın hevesi ile atılımda bulunmak isteyen gençleri kutladıktan sonra Perihan'a seslendi:

— Küçük Hanım, sizi tekrar burada görmekten çok memnunum. Demek ufak tefek takıntıları atlattınız.

— Öyle oldu efendim, dedi Perihan. Zaten sene içinde biraz fazla çalışmıştım. Adnan arkadaşım da bana büyük yardımlarda bulundu.

— Ben imtihanlarda bulunamadım, dedi öğretmen. Her hâlde bu ders yılı daha iyi çalışacağız.

Derse böyle başladık. Perihan'ı Arif Efendi araba ile getiriyor, akşam olunca yine geliyor, araba ile bekliyordu.

Perihan gibi bir okul arkadaşına rastlamak benim yaşantımı iyice sarsmıştı. Yemekten sonra, odamızda kitabımı açıp önüme koyarak derse başlıyacağıma ellerimi yanaklarıma yapıştırıp, gözlerimi kapayarak hareketsiz duruyordum. Sevim bazen:

— Ağabey, neyin var? diyordu.

Hiç, neyim olacak. Vakitsiz tutkunluğun, tecrübesizliğin sancıları bu hâller.

Sevim de on dört yaşında. O zamana kadar bütün sevincimizi, kederimizi paylaşmışız. Bazı ihtiyaçlarımızın alınmasından birbirimizin hesabına fedakârlık yapmışız.

Şimdi kız cidden üzülüyordu:

— Adnan, biliyorum, görüyorum iyi kız, belki seni de seviyor ama bu zamanda evlenmeler böyle küçük yaşlarda olmuyor. Senin önünde daha okunacak yıllar var. On, onbir, sonra dört sene mi, altı sene mi tıp fakültesi. Ayrıca staj filân. Bekler mi diyorsun? Haydi o bekledi, ya annesi babası?

— Beklemezse beklemesin. Ben benden geçtikten sonra.

— Bu her hâlde çok ağır bir sözdü. Sevim ağlamaya başlamıştı. Bana artık hasta gözüyle bakıyordu. Evimizde benim yüzümden bir endişe havası esmeye başladı. Bir gün Perihan beni bir köşeye çekti:

— Bak Adnan, dedi. Kardeşin senin çok düşünceli ve bedbin olduğunu anlattı bana. Senin bu zamansız heyecanın, hevesin bizim istediğimiz hedefe doğru götürmez bizi. Eğer beni seviyorsan metin ol. Ailene de ıstırap çektirme. Her ikimizin de olgunlaşmaya ihtiyacımız var.

— Sana güvenemiyorum Perihan.

— Sözleşmedik mi seninle?

— Sağ ol, çok çok iyisin ama ben de bilemiyorum ne olduğumu.

— Henüz birer öğrenci olduğumuzu unutma. Her gün görüşürüz. Bununla yetinmemiz gerekir.

Zenginleri haksız bulan ben şimdi zengin olmadığıma kahırlanıyordum. Adam benim içine düştüğüm zamansız duygulardan Perihan da kendi payına bir şeyler almış olmalı ki, bir gün beni apartmanlarına çağırdıkları zaman Perihan ortada yoktu. Neriman Hanım beni yalnız karşıladı. Salona aldı. Bana sigara ikram etti. Ona da içmediğimi söyledim.

— Bakınız yavrum, dedi. Perihan'ın annesiyim, babasından daha yakınım ona. Bana her düşüncesini açabilir. Biricik kızımız bu. Aranızda arkadaşlıktan biraz daha ileri bir samimiyet bulunduğunu anlattı bana.

Gözlerim birden yaşarmıştı.

— Ben onu seviyorum, dedim.

Bunu yapmamalıydım. Ama kadın tecrübeli, zeki ve anlayışlıydı. Elimi tuttu, iki eli arasında ısıtır gibi muhafaza ederken:

— Bunu bana kızım söyledi, dedi. Bakıyorum ki siz bunu ne de olsa yabancınız olan bir kadına söyleyebiliyorsunuz. Bu içten gelen bir taşkınlık işaretidir. Ama bu yaşlar için bu çok tehlikelidir Adnan. Perihan daha senin gibi küçüktür. Duyduğun bu heyecan gençlik rüzgârıdır. Bir zaman eser, sonra durulur. Bunu da idare etmek lâzım. Şunu da söyleyeyim ki sevgi benim için çok kıymetli bir mücevherdir. Sana bu bakımdan bir değer veririm. Ama ne bu sevdadan vazgeç derim, ne de kızımı hemen benimse. İkiniz de birbirinize lâyık olmak için çalışınız.

Neriman Hanım bana bunları söyledikten sonra salonun kapısından dışarıya seslenip kızını çağırdı ve:

— Şimdi size biraz piyano çalayım, dedi.

Perihan güle oynaya içeriye girdi. Bana elini uzattı:

— Hoş geldin Adnan, dedi. Seni karşılamadığım için beni bağışla. Biraz işim vardı. Gel şimdi annemi dinleyelim.

Neriman Hanım büyük bir duygusallıkla piyano çalıyordu.

Gençler arasındaki sevgiden, tutkudan söz etmem biraz yadırganabilir. Ben öğrenci olduğumuzu hiçbir zaman unutmadım. Ama unutmadığım bir şey daha varsa o da bu tür problemlerin ortaokul çağında başladığıdır.

Daha fazlasını da ortaya koyabiliriz. İlkokulların son sınıflarına doğru, kız ve erkek öğrenciler arasında benimsemeler olur, çoğu zaman oğlancıklar kızlara mektup yazarlar, kızlar bunu yaşantılarının ilk aşkı, ilk çiçeği gibi gizlerler.

Sonuç hemen her zaman hiçtir. Ben bu devreyi yaşamadım. Ama ortaokulun son sınıflarına doğru, özellikle Perihan'ı tanıdıktan sonra, tehlikeli bir duygu havası içine girdim Kızcağız bana karşı müsaitti, müsamahalıydı, beni sonradan dürüst ve çok iyi ahlâklı olarak bulmuştu. İlk çekişmelerimizin sonu yaklaşmak olmuştu.

Ben nasıl zamansız bir tutkuya yakalanmışsam. Perihan da ilerisini hiç düşünmeden bana uymuştu. Her hâlde çok saf ve hakikatli bir kız olduğu için bana benim kadar istekli görünmüştü.

Bende, savaşa giden bir asker uysallığı belirdi. Kadere, şansa teslim oldum. İçime kapandım, taşkınlıklarımı içimde ezmeye çalıştım.

Onuncu sınıf böyle tamamlandı. Lisenin son sınıfına geçtik. Onlar yine bir yaz gezmesine çıktılar. Ben kulüpte, plâjda vakit geçirdim. Bazen Sevim'le gezdim durdum.

İşte benim on yedi yaşıma girdiğim bu tatil aylarında. Recep Efendi'nin bir akşam yemeğinde tıkanıp öldüğü bizim caddede yayıldı. Bakkal dükkânı kapandı ve adamı toprağına götürüp bıraktılar.

Daha sonra Rasim ortaya çıktı. İstikamet Bakkaliyesini emekli bir memura devretmişler, dükkânın üstünü de satılığa çıkarmışlar. Miras paylaşması kısa sürmüş. Kadın kendi payına düşen parayı almış ve memleketin yolunu tutmuş.

Annemin ısrarıyla bir defa bir asabiyeciye gittim. Hekim beni iyice muayene etti, konuşturdu. Annemden de bir şeyler duymuştu. Sonunda:

— Yaşın gereği, dedi. Hafif bir bunalım içinde.

Bana bol bol gezme ve spor tavsiye edildi. Ben de yavaş yavaş sinirlerime ve kendime hakim olmaya çalıştım. Tatil aylarını bütün gezmeyle geçirdim. Bu arada Rasim'den bir davetiye aldım. Cemile ile evleniyormuş. Nikâh bir cuma akşamına rastlıyordu. Vakit geçirmek, değişiklik olması için gittim. Cemile'nin annesi, babası vardı. Onların dışında insana hiç de emniyet vermeyen insanlar. Bunların çoğu Rasim'in ceza evinde tanıdığı sabıkalılar ve serseriler olmalıydılar.

Küçük salonlardan birinde, nikâh düğün bir arada yapılıyordu. Cemile çok memnun ve mutlu görünüyordu. Rasim

bir daire kiralamış, eşya almış, orada oturacaklarmış. Rasim ayrıca ticaret yapacakmış.

Kız bana evini tarif etti ve bir aralık:

— Adnan, dedi. Böyle olmamalıydı. Seninle daha iyi anlaşacaktık. Ama bu adam beni aldattı. Onunla evlenmeye mecburum.

Damat beyin, o gece üzerindeki elbise sanki arkasından dökülüyordu. Çok zayıftı, rengi kireç gibiydi. Benimle tokalaşırken ellerinin ateş gibi yandığını duydum.

Ben bu toplantıdan erken kurtuldum. Cemile daha onyedi yaşındaydı. Bu evlenmeyi yapabilmek için yaşını büyütmüş olacaktı. Zaten Rasim'in de yaşı daha on sekizi bulmamıştı. Bizim kırklı olduğumuzu annem söylerdi.

Ben bu evlenmenin sonunun gelmiyeceğini tahmin ediyordum. Rasim ne ticaret yapabilir, ne de bir başka iş tutabilirdi. Onun serseri ruhu onu bir meslekte, bir işte tutmaya, başarılı olmaya müsait değildi.

Kısa zamanda bu olayı unuttum. Okul da açıldı, işte on birinci sınıfa, lisenin sonuna gelmiştik.

İlk derste gözlerim Perihan'ı aradı. Ona hasretti, onu görmeye ihtiyacım vardı. Yanıma bir başka kız arkadaş oturdu. Hayretle yüzüne baktım. Bu dürüst olarak tanıdığım, güzelce, esmer bir kızdı. Her dakika gözlerim kapıdaydı, fakat Perihan gelmedi. Sonradan onu okuldan çıkarken gördüm. Yanına gittim, bana:

— Adnan, dedi. Babam okula gelip benim şubemi değiştirtti. Bunun sebebini tahmin edebilirsin.

— Ben miyim Perihan? dedim.

— Evet, dedi. Daha doğrusu benim de senden çok söz ettiğim, bazı atak hareketlerim onu kızdırdı. Ama bunun için üzülme. Ben sana söz verdim. Fakülteye gir, başarılı ol, hekim olarak çık, seni bekliyeceğim.

O günden sonra Perihan'la konuşacak fırsat bulamadım. Birkaç kız arkadaşı ile birlikteydi. Bana uzaktan el sallamakla yetiniyordu. Araba ile geliyor, yine araba ile gidiyordu. Güzin konuşkan ve kanı çok sıcak bir kızdı. Babasının hâli vakti yerindeydi. Uzaktan uzağa benim okuldaki hayatımı incelermiş. Bunu bana bir aralık anlattı.

Ortayı Cemile ile birlikte bitirdiğimizi biliyordu. Onunla da yakın arkadaşlığı vardı bana:

— Rasim gibi bir sabıkalıya varmamalıydı, dedi. Geçenlerde ona rastladım. Bana dert yandı. Rasim kumar oynuyormuş, çok içki içiyormuş? Bazen tuttukları daireye arkadaş getiriyor, kendisine hizmet ettiriyormuş.

Ben Rasim'i bir daha görmedim. Karamsar, tadsız bir genç olarak okula gidip geliyordum. Perihan beni görmezlikten geliyordu. Ama onun notlarının iyi olduğunu Türkçe öğretmenimizden haber alıyordum.

Ben bu arada bazı test imtihanları denemeleri de yapıyordum. Evde üniversite, özellikle Tıp Fakültesi için göz açmadan çalışıyordum. Koleksiyonculuk, edebiyat gibi heveslerimi bırakmıştım.

Dışarıdan bir şey belli etmiyordum ama kilo kaybediyor ve sinirli bulunuyordum. İştahım da yoktu. Kulübü bile bırakmıştım.

Bütün o ders yılı bana çok ağır geldi. Nihayet yaza çıktık ve lise tahsilimiz bitmiş oldu.

Ben derhâl üniversiteye çalışmaya koyuldum. Güzin de üniversiteye girmek için girişimde bulunuyordu. O edebiyatı istiyordu. Kızcağız imtihanlara girdi çıktı, nihayet yedek listeden fakülteye girdi. Ben de Tıp fakültesini kazanmıştım. İmkânlarımız benim ve kardeşimin tahsiline yetmiyeceğini sanıyordum. Babam:

— Sen bu ciheti düşünme, dedi. Daha emekliliğime üç sene var. Sen fakülteni yarılamış olacaksın. Sevim de liseyi

bitirip Pedagojiye girecek. Onun seninle beraber mezun olacağını kabul edelim. Bugün nasıl geçiniyorsak daha sonra da öyle geçinebiliriz. Masraflarımızdan biraz kısarız, sizin artan masraflarınıza katarız. Emekli olursam alacağım ikramiye, elleriniz ekmek tutuncaya kadar bizi rahatlıkla idare eder. Siz hemen çalışmaya bakınız.

Babam ileri yaşında kendisini sıkıntıya sokuyordu. Bu bizi çok üzüyordu ama onları rahat ettirmek için bizim gayretle çalışmamız gerekiyordu.

Fakültenin ilk ders yılını sıkıntı içinde, ama başarı ile bitirdim. Sevim de artık on birinci sınıfa geçmişti.

Fakülte geç tatile girdi. O zaman meşgul olacak bir iş aradım. Güzin durumumu biliyordu. Bana dört ay tatil boyunca babasının yazıhanesinde çalışmamı teklif etti. Bunu babasıyla konuşmuş. Beni istemiş adam. Kızın bu iyiliğini reddedemezdim, kalkıp gittim.

Bu defa Taksim'de, öyle muhteşem bir yazıhaneye değil. Perşembepazarı'nda, büyük bir mağazanın üstündeki iki odadan ibaret bir yazıhaneye gittim.

Güzinin babası bizi gülümseyerek karşıladı, bir iki müşterisini savdıktan sonra:

— Adnan Bey, dedi. Kızımdan sizi dürüstlüğünüzü ve çalışkanlığınızı işittim. Sizi buraya size yardım etmek için istemedim. Dürüst ve kendisine güvenilir bir elemana ihtiyacım olduğu için çağırdım. Bir hafta kadar burada birlikte çalışalım, işleri kavrayınız, sonra ben Güzin'i de alıp bir Almanya seyahati yapacağım. Bu gezi belki iki ay kadar uzayabilir. Burada yapacağınız iş, ufak tefek siparişleri kabul etmek ve depoda eksilen yedek parçaları bana yazmak olacak.

Bir iki gün alttaki yazıhanede çalıştım. Sonra yukarıya çıktım. Beş kişi kadar işçi çalıştırıyordu. Bunlar aylıklı insanlardı. Hiçbir sorumlulukları yoktu.

Bu çalışma benim için bir dinlenme yerine geçecekti.

Adam pek de küçümsenmeyecek bir para verecekti. İşe başladım. Kısa zamanda bu yedek parça ticaretini öğrendim.

Şunu da söyleyeyim ki Sıtkı Bey, öyle pek dürüst bir insan değildi. Vaktiyle pek düşük fiyatla aldığı makine parçalarını şimdi piyasa fiyatına satıyordu ki insan bu kadar ucuza alınan bir şeyin böyle ağır bir para karşılığında satılmasına en az vicdansızlık der.

Tıp Fakültesinin üçüncü sınıfındaydım. Yaşım ancak yirmi bir. Kardeşim on dokuz yaşında Pedagojiyi bitirdi. Özel bir okulda öğretmen yardımcılığı yapabilmek için staja başladı.

Babam emeklilik işlemine itiraz etti. Daha bir iki yıl çalışması uygun bulundu.

O yaz, Sıtkı Bey'in yazıhanesinde çalışmaya başladım.

Sıtkı Bey benim, yazıhanede çalışmamdan pek memnun kalmadığımı görünce dost olarak ayrılmamızı uygun buldu. Onlarla ailece görüşüyorduk. Şimdi üzerinde hiç durmadığım Güzin'le arkadaşlığımızı sürdürüyordum. Kız sıcak kanlı, dürüst ve samimi idi. Bir iki defa evlerine kadar gitmiş, annesinden ve babasından yakın ilgi görmüştüm. Belki benim kızları için iyi bir koca olacağımı sanıyorlardı.

Ben bu hava içinde yaşarken, bir gün, öğle vakti, üniversitede Güzin'i aradım. Berbat bir havada bir duvar dibine sığınarak konuştuk.

— Güzin, dedim. Şöyle bir kart aldım. Kocaman, kolay bulunmayan çiçeklerle süslü bir tebrik sepetine bu kartı iliştirmişler. Evimize kadar yollamışlar. Bunu getiren de özel bir araba imiş.

Kız kartı elimden aldı. "Ailece size ve eşinize mutluluklar dileriz" diye okudu. Kartı çevirdi. Arkasında:

— Sacit Elgün, yazılıydı.

Kız yüzüme baktı ve:

— Anlaşılıyor ki bunu senin evlenmeni kutlamak için yollamışlar, dedi.

— Evet, dedim.

— Evlenmediğine göre bir yanlışlık olacak!

— Bilmiyorum, hepimiz şaşırdık.

— Kim böyle bir şey yapabilir?

— Ne bileyim. Benimle evlenmek isteyen veya benim Perihan'la bir ilgim olduğunu bilerek ümidimi kestirmek isteyen biri.

Güzin kıpkırmızı olarak:

— Ben mi yani? dedi.

— Hayır, dedim. Senin böyle bir hevesin yok.

Kız büyük bir samimiyetle:

— Adnan, dedi. Seni çok beğeniyorum, seninle evlenmek isterim ben de. Ama sana yemin ederim ki Perihan'la senin arana ben girmedim. Yalvarırım inan bana.

Yüzüne yaşlar inmişti.

— Hayır hayır, dedim. Sen yapamazsın bunu. Sen değilsin bunu yapan.

— Kim? dedi kız. Yoksa bir isim benzerliği filân mı?

— Ne bileyim.

— Perihan'ı yola getirmek için babası böyle bir nikâh veya nişan uydurmuş olmasın.

— Bunu da yapamaz sanırım. Belki de bir başkası. Nihayet beni iyi tanıyan biri, meselâ Cemile.

— Cemile evli değil mi Adnan?

— İki yıldan beri onun ne olduğunu bilmiyorum.

— Ben öğrenirim bu işi. Birkaç gün müsaade et.

Perihan, Bedri Bey adında bir hariciyeci ile nikâhlanıyordu. Şehrin en kibar bir salonunda nikâh töreni yapılacaktı.

Gıdamızdan kestik, bir iki yoksulluğa daha katlandık. Bulup buluşturduk bir çiçek yaptırdık. Babamın kartviziti arkasına annemin, kardeşimin, benim adlarımız yazıldı ve bir kalemde yeni evlilere saadetler diledik.

O gece, Perihan'ın evlendiği gece, babam yemekte bana:

— Adnan, oğlum, dedi. Bu işler hemen hemen daima böyle olur. Toy gençler birbirlerine söz verirler, zannederler ki içlerindeki heyecan ömür boyu sürüp gidecek. Ama zaman geçer, şartlar değişir, ilk sevgililer birer çocuk oyuncağı gibi eski yıllarda kalırlar.

Babam sonra içini çekerek:

— Önünde geniş ve verimli bir saha var oğlum, diyordu. Sözünde durmayan bir kız için artık kendini üzme. Bugüne

kadar verilmiş bir sözün mahrumiyetini çekdin durdun. Bundan sonra elini, kolunu bağlayan yok. Şurada iki senen kaldı. Sağlıkla bu Fakülteyi bitir, meslek hayatına atılacaksın. O zaman dünya senin.

Ders yılının son günleriydi. Güzin beni köfteciye davet etti. Orada birer porsiyon köfte ile birer bardak ayran içtik, bu arada bir tabak müşterek salatayı da paylaştık.

Köftecinin yukarıda, sözüm ona bir salonu vardı. Aşağının bütün yemek kokusunu yukarıya çeken bir salon. Daracık, uyduruk ve tahta merdivenler, çıkarken insanın ayaklarının altında gıcırdayıp çökecek gibi oluyordu.

Orada yedik yemeğimizi. Başka kimse de kalmayınca kız:

— Adnan, dedi. Perihan sana da davetiye göndermiş. Gelmediğin için üzüldü. Sonra gönderdiğiniz çiçek geldi.

— Demek gittin? dedim.

— Evet, dedi kız. Babam Sacit Bey'i biraz tanır. Beni yalnız göndermek istemedi. Gece yarısı yalnız dönemezdim. Eh, para her şeyi yaptırır, mükemmel bir büfe ve caz vardı. Perihan neşeli ve hevesli görünüyordu. Kocası otuzunu aşkın, belki otuz beşinde bir erkek. Tepe saçları biraz seyrelmiş. Eh şimdi hemen her erkeğin saçı çok çabuk dökülüyor. Dinliyor musun?

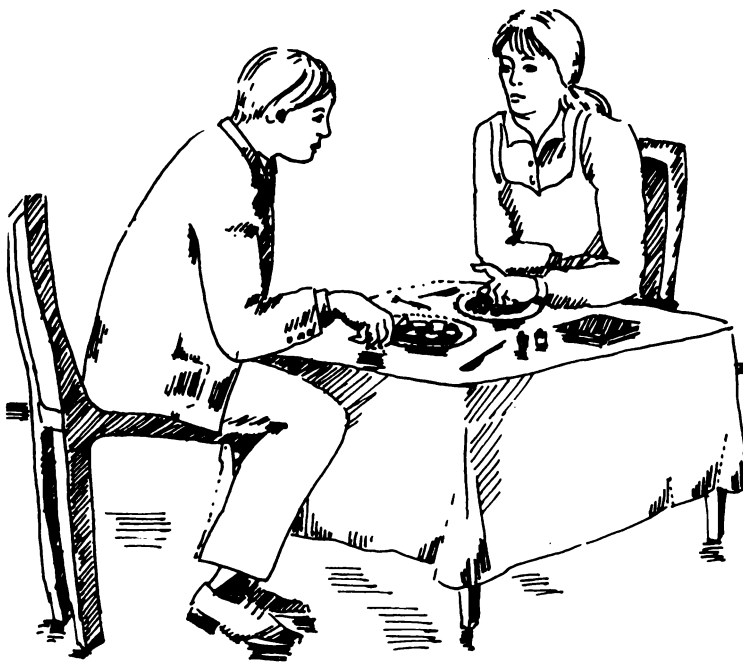
— Dinliyorum, dedim. Sen anlat.

— Uyur gibisin Adnan.

— Uyumuyorum. Sonra ne oldu?

— Bir aralık Perihan'la yalnız kaldık. Bana "Ne de olsa senelerce bir sırada dirsek çürüttük, imtihan krizleri atlattık, böyle bir günde insanın gözleri eski arkadaşlarını arıyor" dedi.

— Perihan, dedim. Senin öyle pek sıkı fıkı arkadaşın yoktu.

Güzin, konuşmak için beni yemeğe davet etmişti.

— Belki, dedi. Ama isterdim ki Adnan da gelsin, burada bulunsun. Meselâ Cemile'yi koluna takıp gelebilirdi.

Bu söz üzerine irkildim:

— Perihan, dedim. Ortada bir yanlışlık, bir gariplik var.

— Anlıyorum, dedi. Perihan. Bu, böyle olmayacaktı. Ama artık ok yaydan çıktı. Ben vicdanen huzur içindeydim.

Kızın maneviyatını sarsmak istemedim. Olan olmuştu hakikaten. Nikâhlanmıştı. Israr etmek, ona hakikati anlat-

mak onu azaba düşürmekten başka ne işe yarıyacaktı? Bu ihtişam içinde yapılan evlenme törenindeki kibar davetlilere karşı Perihan geriye dönebilir miydi?

— Dönemezdi, dedim. Onların yaşadıkları hayatın düzeyinde büyük bir dedikodu olurdu. Hem Perihan'ın bu noktadan geriye döneceği var mıydı?

Sonra Güzin'in elini tuttum, parmaklarımın arasında sıktım:

— Sana, senin arkadaşlığına, şefkatine ihtiyacım var Güzin, dedim. Beni yanlış anlama.

Benim için gençliğe, okul yaşantısına ait bir fasıl kapanmıştı artık. Yalnız beni rahatsız eden bir nokta vardı. Sancı gibi sık sık bunu içimde duyuyordum. Bunu Güzin de biliyordu, belki o da benim kadar merak içindeydi.

Fakültenin kapanacağına birkaç gün kala Sacit Beylerin o antika dolu dairesine gitmiş. Bana şöyle anlattı:

— Bir okul arkadaşı sıfatıyla tebrik etmem gerekirdi. Bu nedenle gittim. Tahmin ettiğim gibi Perihan kocasıyla birlikte Paris'e gitmişti. Annesine ne maksatla geldiğimi anlattım. Beni çok iyi karşıladı. Sacit Bey de salona gelmişti. Perihan'ın ayrılığı onları hakikaten üzmüştü. İçimi kemiren merakı gidermek için:

— Hanımefendi, dedim. Ben bu sene kısmet olursa Edebiyat Fakültesi'nden mezun olacağım bir yıl, lisede Adnan Bey'le birlikte okudum. Şimdi o da Tıp Fakültesi'nin dördüncü sınıfını bitiriyor. Ara sıra görüşürüz. Zaten okuyabilmek için babamın muhasebeciliğini yapıyor.

Neriman Hanım:

— Demek okuyor, dedi. Ya Cemile'yi içeriye mi aldılar?

— Hangi Cemile'yi Hanımefendi? dedim. Cemile serserinin biriyle evlendi. İşittiğime göre Rasim yine ceza evine

girmiş. Bu defa daha uzun süre yatacakmış. Adnan'ın bu kızla evlenebileceğini nasıl düşünüyorsunuz?

Karı koca şaşırmışlardı. Neriman Hanım gitti, o mahut davetiyeyi getirdi, bana uzattı. Baktım:

— Bu, sizlere yeterli göründü demek? dedim.

Sacit Bey kaşlarını çattı:

— Daha ne bekliyecektik?

— Beyefendi, dedim. Anlıyorum ki bu bir oyundan ibarettir. Bu davetiyedeki ifade Cemile'nin ifadesidir. O zeki ve cin fikirli bir kızdır. Ama Adnan Bey'in adını yazdırmış. Bunu sizlere göndermekle iki arkadaş arasına korkunç bir nifak sokmuş oluyor. Size şunu açıkça söyliyebilirim. Perihan'ın mutlu olduğunu çok isterim, ama böyle olmazsa sorumluluk ana ve baba olarak sizlere aittir. Çünkü daha onları liseden ayırdınız.

Güzin yaşaran gözlerini sildi:

— Problem böylece çözüldü, dedi.

Yirmi dört yaşında Tıp Fakültesi'nden mezun oldum. Askerliğimi Ankara'da bir hastanede yedek subay olarak yaptım. İstanbul'a döndüğüm zaman yirmi altı yaşımdaydım. Daha ilkokuldan tanıdığım arkadaşlarım okumak ve bir meslek sahibi olmak için bocalıyorlardı.

Sevim, benim askerliğim sırasında bir lise öğretmeni ile evlenmişti. Çalışmaya devam ediyordu ama artık onun çalışmasının evimize bir gelir getirdiği yoktu.

Güzin yine askerliğim süresince benimle ilişkisini kesmedi. Çok hakikatli bir kızdı. Benden bir mektup aldığı zaman anneme kadar gider, ona da okutur ve onları gözleriyle görerek bana yazardı.

Babam artık emekli olmuştu. Geçim sıkıntıları kalkmıştı ortadan. Durgun, sakin bir erkek olduğu için evde oturuyor ve gün geçdikçe kadınlaşıyordu.

Güzin artık Perihan'dan hiç söz etmiyordu. Yalnız çıktıkları evin kirası verilmediği için Cemile babasının evine dönmüş ve bir yıl önce Rasim ceza evinin revirinde veremden ölmüştü.

Güzin'in anlattığına göre Cemile bu suretle kurtulmuş oluyordu. Onu bir arkadaşının evinde dikiş dikerken gören Güzin:

— Terziliği hiç de fena değil, diye yazıyordu. Rasim ölünce rahata kavuşmuş. Hem ailesine faydası dokunuyor, hem de kendisi istediği gibi yaşıyor. Okul hayatımızdan söz ederken bana: "Adnan'ı boşu boşuna kırdım, dedi. Ona inansaydım başıma bu felâket gelmez, hayatım körelmezdi. Ben de pekâlâ okuyordum işte."

Güzin'e gelince bana mektuplarında soruyordu:

— Ne dersin Adnan, bir işe gireyim mi? Bir bankada, resmi bir dairede pekâlâ bir memur olabilirim.

Günlük yaşantısından söz ederken de:

— Evin işi çabucak bitiyor, diyordu. Elime bir roman alıyorum, ya yatağıma, ya divana uzanıyorum. Oku, oku, büsbütün tembelleş, gerin, esne ve kilo al.

Annem bu kızdan söz ederken:

— Seninle çok meşgul, diye yazıyordu. Bize geldiği zaman elimde iş varsa bana yardım eder. Bazen dalgınlıkla ona "Sevim" diye seslenirim. Kız hiç bozuntuya vermeden "Efendim, anneciğim" diye cevap verir. İkimiz de güleriz. Nedense bu gülüşün arkasından hemen her zaman gözyaşı gelir. Ben bir iki damla ağlarım. Güzin de benim yaşlarıma bir iki damla katar. Bu ağlaşmanın bir nedeni yok. Bunun için de kız "Lodosun gözü yaşlıdır" derler teyzeciğim, der. Bu lodos da nereden çıktı, işte söz gelişi.

Yalnız bir defa birliğe ait bir iş için İstanbul'a geldim.

Güzin'e uğrayamadım. Ecza depolarını ve fabrikaları acele ile dolaşıp hemen döndüm. Kız bana bundan söz ederken:

"Görünseydin ne kaybederdin? diyordu. Bu hareketin beni uyardı. Acaba ben senin arkadaşın mıyım, yoksa bir asalak mı? Şimdiye kadar ikimizin arasında bir yakınlık yaratmaya hiç yanaşmadım. Bir sırdaşın olarak kaldım. Ne sen başkalarının yaptığı gibi, benim siyah satenden okul önlüğümün cebine gizlice bir mektup attın, ne de ben öteki kızlarla konuşurken seni benimsedim. Neden, beğenmediğimden mi? Hayır, adını anmak istemezdim ama gücendiğim için yazıyorum. Senin iki sevdiğin vardı. Bu sevgili seni perişan etti. Onun suçu yok. Bugün ceza evinde ölmüş bulunan bir sersenin hemen hiçbir işe yaramayacak olan yalan dolanıyla aranız açıldı ve olanlar oldu. Ben seni çok iyi biliyorum. Sen onu söylemediğin, belli etmek istemediğin kadar seviyordun. Yıllarca alışılmış olan bu sevgi sende bir huy hâlini almıştır. Ben nasıl maneviyatı hasta bir erkeğe göz dikebilirdim? Beni sana doğru iten sadece rikkat ve arkadaşlıktı. Bilmem evindekiler, hatta benim evimdekiler beni böyle anlıyabildiler mi?"

Güzin'i tatmin etmek gerekiyordu. Ona yazdım:

"Daha önce, sana Sacit Bey'den gelen tebrik kartını gösterdiğim sırada bana beni beğendiğini ve Perihan'la benim arama katiyen girmeyeceğini söylemiştin. Daha sonra o evlendikten sonra ben sana, senin arkadaşlığına, senin şefkatine muhtaç olduğumu söylemiştim. Beni ayıplama, bugün de sana muhtacım. Senin şefkatine, ellerine muhtacım. Bugün, bu şefkat ve arkadaşlık dışında kendisiyle evlenebileceğim ve beni kabul edecek bir kız arkadaşa da ihtiyacım var. Bugün rahatlıkla evliliği düşünebiliyorum. Ama kiminle? İşte bu ayrı bir problem. Sana böyle bir teklifte bulunsam "Teessüf ederim" mi diyeceksin? Bunu dediğin anda

en kıymetli bir arkadaşımı, onun temiz kalbini kaybetmiş olmaz mıyım?

İşte yazmak istemediklerimi bana yazdırdın. Keşke sen benim geçirdiğim bu bunalımı bilmeseydin? Sana rahatça bir teklifte bulabilirdim..."

Güzin bu mektubuma doğrudan doğruya cevap vermedi ama, o benim içimi benim kadar, hatta benden daha iyi biliyordu. Kız bana yazıyordu:

"Adnan, bu davanın dosyası henüz kapanmamıştır. Sana yeminle söyliyebilirim ki Perihan suçlu değildir. Onun suçlu ve vefasız olmadığını sen de biliyorsun. Sen de onu affettin. Hatta onu görebilirsen bir kötü insanın, bir nankörün iğrenç şakasına kurban gittiğinizi söylemek istemezsin. Onun kiminle olursa olsun mutlu olmasını istersin. Hâl böyle iken yarım ve kırık bir gönülle evlenmem doğru olmaz. Henüz tam sağlığına kavuşmadın. Biraz daha zaman geçsin."

Nihayet askerliğim bitti. İstanbul'un büyük hastanelerinden birinde stajımı asistan olarak tamamlamaya başladım. Sabahları çok erken evden çıkıyor ve akşamları geç vakit dönüyordum. Ayrıca gece nöbetlerim vardı.

Bir kış gecesiydi. Dışarıda şiddetli bir soğuk ve kar vardı. Nadiren bir hasta için yakın yerlerden beni çağırırlardı. Daha mütehassıs değildim, ama hekim değil mi, hangi hastalık için olsa çağırıyorlardı.

O gece, belki sabaha yakın bir saatte kapı çalınmış. Ben duymadım. Annem uyandırdı beni:

— Bir hasta varmış, dedi. Acele hekime ihtiyaç hasıl olmuş. Araba getirmişler.

Meslek gayretiyle kalktım, acele ile giyindim. Gerekli aletleri bir çantaya koyarak aşağıya indim. Kapıda bir ara-

ba duruyordu. Kardan bembeyaz kesilmiş bir şoför bana kapıyı açtı, içeriye girdim. Araba süratle hareket etti. Tenha ve tipi içindeki yollardan geçtik. Bir apartman önünde durduk.

Uyku sersemi bir şeyin farkında değildim. Kapı hemen açılmıştı, içeriye girdim. Karşımda hayli yaşlı ve pijamalı bir erkek duruyordu. Paltomu çıkardım, adam bana adımla seslendi:

— Buradan buyurun Adnan Bey.

Birden aklım başıma geldi. Karşımdaki yaşlı adam Sacit Bey'di. Önüm sıra yürüdü. Evin içini çok iyi hatırlıyorum. Beni kütüphane odasına götürdü. Fakat oradan camlı dolaplar kalkmış, geniş bir yatak odası hâline gelmişti.

Köşede muhteşem bir karyola vardı. Avizeyi yakmamışlardı. Karyolanın yanında bir aplik yanıyordu. Orada beyaz bir gecelik içinde, koyu kumral saçları ensesine ve omuzlarına yayılmış, perişan bir genç kadın vardı.

Odanın içi sıcaktı. Buna rağmen Neriman Hanım elindeki bir örtüyü kızının omuzlarına koymaya çalışıyordu.

Sacit Bey bana:

— Hasta olan Perihan'dır oğlum, dedi.

Kendisi çıktı dışarıya.

Ben kendimi toparlamaya çalışarak karyolaya yaklaştım. Neriman Hanım oraya sedefli bir iskemle çekti. Bana oturmamı işaret etti. Sonra iki eli yüzünde, örtülü bulunan Perihan'a

— Doktor Bey geldi kızım, dedi.

Perihan'ın dişleri birbirine vurarak tıkırdadı.

— Sen çık anne.

Neriman Hanım:

— Peki kızım, dedi. Ama bu kadar yapma, tıkanacaksın.

Hakikaten Perihan şiddetli bir çarpıntı içindeydi. Nefesi nefesine yetmiyordu, göğsü inip kalkıyordu.

Neriman Hanım üzüntü ile çıktı ve kapıyı çekti. Ben çantamı yanıma koydum ve seslendim:

— Hanımefendi, lütfen elinizi veriniz bana..

Perihan yüzüne kapalı olan ellerinden birini yüzünden çekip bana uzattı. Çocuksu, yumuşak ve hayli sıcak bileğini tutarak nabzını saydım.

Çok fazla çarpıntısı vardı.

Sırtını, sonra kalbini dinledim, midesini de muayene ettim.

— Hanımefendi, dedim. Artık ağlamayı bırakınız da bana şikâyetlerinizi söyleyiniz.

Kristal bir şişedeki kolonya ile bileklerini, alnını, sonra yanaklarını ıslattım. Onu tekrar yatırdığım zaman çığlık çığlığa ağlamaya başladı. Sesi dışarıdan duyulmuş olmalı ki Neriman Hanım içeriye girdi.

— Ne var Adnan Bey? diye sordu.

— Kızınız bir bunalım içindedir, Hanımefendi, dedim.

Şimdilik endişe edilecek bir durumu yok. Lütfen bir bardak su.

Kadıncağız telâşla çıkarak bir bardak su ile geldi. Perihan'ı tekrar kaldırdım.

— Bir iki yudum su içiniz Hanımefendi, dedim.

Perihan ellerini yüzünden çekmiyordu.

— Rica ederim Hanımefendi, dedim.

Dişlerini birbirine vurarak:

— Benimle böyle konuşma, dedi.

— Perihan, dedim. Sen benim için her zaman bir şişe gazozu paylaştığımız okul arkadaşısın! Sen benim çamlık tepede tanığıdım munis, sevgili arkadaşımsın.

Onların apartmanından çıktığım zaman ortalık hayal meyal ağarıyordu. Kar aynı şiddetle yağıyor ve rüzgârla sağa sola savruluyordu. Şoför Arif Efendi beni evime kadar götürdü. Bir çay içerek hemen hastane yolunu tuttum.

İki gün sonraydı. Sacit Bey hastahaneye telefon etti. Kendisini görmemi istiyordu.

Yazıhanesine gittiğim gün kapıyı kapattı, yalnız kaldık. Bana sigara ikram etti. Elimle reddettim. Kendisi yaktı ve bir iki nöbet daha gezindikten sonra sordu:

— Perihan'ın belli bir hastalığı var mı?

— Ben böyle bir belirtiye rastlamadım. Asabı çok bozuk. Ruhen epeyce sarsılmış görünüyor.

— Size ödenen vizite ücretini şoförle geri göndermişsiniz. Biz sizi hekim olarak çağırdık.

— Doğru, fakat hasta yerinde okul arkadaşımı buldum.

Sacit Bey kalktı, bir iki nöbet daha gezindikten sonra yerine döndü. Telâşlı olduğu belliydi. Sigarası yanarken bir sigara daha aldı.

— Perihan dün sabah İngiltere'ye gitti, dedi. Kocası bir başka memlekete atanıncaya kadar gelmiyecek. Bana sizin için bazı ricalarda bulundu.

— Ne gibi?

— Buradaki bu sıkıntılı hastahane hayatını hemen bırakınız. Bir tazminat verilmesi gerekiyorsa hiç düşünmeyiniz. Meselâ İngiltere veya Amerika'da bir hastahanede daha rahatlıkla stajınızı yapabilirsiniz. Bütün masrafları ben kabul ediyorum. Bana yalnız serbest kaldığınız günü bildirmeniz yeter.

Hiç düşünmeden:

— Uzman yetişmek için bizim memlekette yeterli imkân ve alan vardır, dedim. Yakın şark ve balkan devletlerinden pek çok öğrenci geliyor Türkiye'ye. Sonra memleketin ayrıca hekime ihtiyacı var.

— Ben sizi daha zeki ve daha atılgan sanırdım Adnan Bey, dedi. Biraz kendinizi düşünmeniz gerekir.

— Kendimi ve beni yetiştirmek için büyük fedakârlıklara katlanan babamı, annemi, kardeşimi düşünmem bile memleketten ayrılmamama bir neden olur.

— Desenize sizin bugünkü varlığınız Perihan'ın yaşamasına yetmezdi?

— Belki refah içinde yaşamazdı ama muhakkak mutlu olurdu ve ağlamazdı Beyefendi.

Sacit Bey öksürdü:

— Beni suçlu mu buluyorsunuz? dedi.

— Evet, dedim. Belki kızcağızda bana karşı bir eğilim, bir samimiyet gördünüz, onu daha lisedeyken ayırdınız. Çünkü siz bir kızın mutlaka sizin istediğinizle evlenmesini, sizin seçtiğiniz kocaya varmasını istiyordunuz. Onu benim etkimden kurtarmak için bunu yaptınız.

— Yani kızımı senin gibi bir züğürte mi vermeliydim?

— Ben bu memlekette genç bir hekimim beyefendi. Ben stajımı yapıyordum. Bir uzman olarak hizmet edeceğim. Benim düzeyim para ile ölçülmez. Daha okul sıralarında kızınızın bana ihtiyacı oldu. Bu ihtiyacı iki akşam önce ana ve baba olarak siz de anladınız.

Sacit Bey biraz daha gezindi, karşımda durarak:

— Adnan Bey, dedi. Ben o zamanki durumunuzdan söz ettim. Biz bugün ailece sizi takdir ediyoruz. Bu nedenle si-

ze biraz yardım etmek, daha iyi yetişmenize çalışmak istedim. Perihan'ın da arzusu budur.

— Sağolsun, ama benim paraya, yardıma ve ilgiye ihtiyacım yok.

Bunu söyledikten sonra yazıhaneden ayrıldım.

.....

Çocukluk arkadaşımın hikâyesini burada bağlıyorum. Bunun böyle bitmemesini isterdiniz sanıyorum. Belki ben de isterdim. Ama insanların her istekleri yerine gelmiyor.

Bu olaylara, bu duygulara bir son vermek gerekiyordu. Ben de öyle yaptım. Güzin'le evlendim. Bu kız bana çok bağlandı. Yalnız içinde söküp atamadığı bir kuşku vardır. Ne zaman beni, geceyarısı bir hastaya çağırsalar aklına türlü şeyler gelir. Döndüğüm zaman:

— Onun için mi çağırmışlar? der.

Ben gülümserim:

— Hayır, ihtiyar bir adamcağız için!

-SON-

45

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810388

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com